

รายงานการประชุม
คณะกรรมการวิชาการครั้งที่ ๑/๒๕๕๘
วันพฤหัสบดีที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมสุทธิพร จีระพันธุ์ ส.ป.ก. ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ

.....

คณะกรรมการผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์	เลขาธิการ ส.ป.ก.	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายฉลอง มณีโชติ	ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ	คณะกรรมการ
๓. นายประกอบ ยิ่งชล	ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม	คณะกรรมการ
	ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน	
๔. นางจิรารรณ สถาพรวงษา	นักวิชาการแผนที่ภาพถ่ายชำนาญการพิเศษ	คณะกรรมการ
	ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักจัดการแผนที่และสารบบ	
๕. นางสาวนิตา ธารฉวิล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ	คณะกรรมการ
	ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักบริหารกองทุน	
๖. นางสาวกรรณ มั่นคง	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ	คณะกรรมการ
	ผู้แทนผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่	
๗. นางสาวนฤธิรา เคนนาดี	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	คณะกรรมการ
	ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน	
๘. นางสาววิไลลักษณ์ เพชรล้อม	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและแผนงาน	คณะกรรมการ และเลขานุการ
๙. นางอาทิตย์ยา พงพรม	ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน	คณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการผู้ไม่เข้าร่วมประชุม

๑. นายศักดิ์ชาย แก้วศรีนวล	หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม	ติตราชการ
๒. นายพงษ์พิเชษฐ แก้วเอี่ยม	ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย	ติตราชการ
๓. นางอดุลลักษณ์ อาศนเสนา	ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	ติตราชการ
๔. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี		

กรรมการตรวจผลงานวิชาการ

๑. นายธนู มีแสงเงิน	รองเลขาธิการ ส.ป.ก.
๒. นายชัยฤทธิ์ บัวทอง	ที่ปรึกษา ส.ป.ก.
๓. นายวิฑูรย์ เรืองเลิศปัญญากุล	เลขาธิการมูลนิธิสายใยแผ่นดิน
๔. นางดารณี ชนะชนม์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๕. นางสาวอาภาพรณ พัฒนพันธุ์	นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑) นายเลิศพัฒน์ ใจรู้รอบ	ปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี
๒) นางบุญธิชา ชมชื่น	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ

/๓) นางจารุณี...

- ๓) นายเกียรติยศ ทรงสง่า
- ๔) นายวิสุทธิ เลิศไกร
- ๕) นางวันเพ็ญ จิรทรัพย์เจริญ
- ๖) นางสาวสุนทรี ศักดิ์ประชาวุฒิ
- ๗) นางสาวเยาวลักษณ์ แก้วยอด
- ๘) นางจารุณี วรรณจำรัส
- ๙) นางฐิติมา มั่นคง
- ๑๐) นางปาริชาติ แก้วนิล
- ๑๑) นางสาวกัญญาลักษณ์ จริยกุล
- ๑๒) นางสาวพรรณนิภา จันทร์มณี
- ๑๓) นางสาวสุตารินทร์ รอดมณี
- ๑๔) นางสาวอารีวรรณ แซ่ตระกูล
- ๑๕) นายปฐมโชค ฮุยเคียน
- ๑๖) นายฉัตรชัย มั่นคง
- ๑๗) นางสาวอนุสรา มูลบ่อม
- ๑๘) นายณัฐพล ขานหมัด
- ๑๙) นางสาวศศิธร นาคศรีจันทร์
- ๒๐) นางสาวรสุภา แสนสุขเกษม
- ๒๑) นางสาวพรพรรณ ปะทาเส
- ๒๒) นางสาวจิราวรรณ วงศ์ปัญญา
- ๒๓) นายสุพจน์ สุขสิทธิ
- ๒๔) นางสาวมาลากุล ณ อยุธยา
- ๒๕) นางสาวเกยูร เม่าทอง
- ๒๖) นางสาวสุพรรณิ ขวัญไกรศิริ
- ๒๗) นายธิตินันท์ ศรีภมร
- ๒๘) นางสาววรางคณา เรือนทิพย์
- ๒๙) นายก้องเกียรติ ภู่งำชัย
- ๓๐) นางสาวอารีย์ วงศ์ศรีวิทย์
- ๓๑) นายทรงวุฒิ ม่วงเจริญ
- ๓๒) นางสาวสมिता สมัครัตน์

- นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
- วิศวกรการเกษตรชำนาญการ
- นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
- นักวิชาการแผนกภาพถ่ายปฏิบัติการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
- นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
- นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
- นักวิเทศสัมพันธ์ปฏิบัติการ
- เจ้าพนักงานสถิติชำนาญงาน
- เจ้าพนักงานสถิติชำนาญงาน
- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
- เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
- เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
- เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
- เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
- เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
- พนักงานจ้างเหมาบริการ
- พนักงานจ้างเหมาบริการ

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๐๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

การประชุมคณะกรรมการวิชาการ ครึ่งนี้ เป็นการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๘

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่อง การรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการวิชาการ

ครั้งที่ ๖/๒๕๕๗ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

ประธานคณะกรรมการฯ แจ้งที่ประชุม หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือมีการแก้ไขแจ้งได้ที่ฝ่ายเลขานุการ

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

/ระเบียบ...

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

เรื่องที่ ๓.๑ รายงานความก้าวหน้า การจัดทำเอกสารวิชาการ (วันครบรอบสถาปนา ๔๐ ปี ส.ป.ก.)

สำนักวิชาการและแผนงาน ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการดำเนินงานการจัดทำเอกสารวิชาการ จากการประชุมหารือกับคณะทำงานฯ สรุปการดำเนินได้ดังนี้

๑. ชื่อเรื่องและรูปแบบการจัดงานในปีนี้ คือ “ ๔๐ ปี ปฏิรูปที่ดิน รักษา รักษาผืนดิน สืบทอดทำกินอย่างรู้ค่า”

๒. เนื้อหาในเล่ม แบ่งเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑) สารของผู้บริหารแบ่งผู้รับผิดชอบเรียบร้อย แล้วอยู่ระหว่างการร่าง และประสานส่งให้ผู้บริหารแต่ละท่านพิจารณา ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเลขาธิการ ส.ป.ก.

๒) บทความที่จะตีพิมพ์ ส่งมาให้พิจารณาทั้งหมดจำนวน ๒๑ เรื่อง มีการพิจารณา และส่งให้ผู้เขียนแก้ไข พร้อมจะส่งให้กองบรรณาธิการ พิจารณาเพื่อตีพิมพ์จำนวน ๑๖ เล่ม รวมของท่านเลขาธิการ ส.ป.ก. ส่วนที่เหลือมีการส่งมาแล้วอยู่ระหว่างตรวจจากผู้ตรวจ

๓) เนื้อหาที่เพิ่มเติม ของผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้จากภายนอก ส .ป.ก. ในเรื่อง “มุมมองต่อการปฏิรูปที่ดินในอนาคต” แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ๑) ผู้แทนเกษตรกรในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน ได้แก่ คุณประยงค์รณรงค์ คุณโชคดี ปรโลกานนท์ และคุณขวัญชัย รักษาพันธุ์ มอบหมายคุณวราภรณ์ บัวเพื่อน สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นผู้สัมภาษณ์ และสรุปเพื่อตีพิมพ์ ๒) กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน ประกอบด้วย คุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ คุณวิฑูรย์ เรื่องเลศปัญญากุล ๓) นักวิชาการอิสระ ประกอบด้วย รศ. สมพร อิศวิลานนท์ สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วอยู่ระหว่างรวบรวมสรุปข้อมูล และตร. เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ อยู่ระหว่างประสานเข้าพบเพื่อสัมภาษณ์

๓. ขนาดหนังสือ ขนาด ๘ หน้ายก (๗^๑/_๔ นิ้ว X ๑๐^๑/_๔ นิ้ว) จำนวนหน้าประมาณ ๒๕๒ - ๒๖๐ หน้า จำนวนเล่มที่พิมพ์ประมาณ ๓,๕๐๐ - ๔,๐๐๐ เล่ม แผนที่จะจัดพิมพ์ไม่เกินกลางเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

เรื่องที่ ๔.๑ รายงานความก้าวหน้า จำนวน ๒ เรื่อง

(๑) การศึกษาองค์ความรู้เกษตรกรต้นแบบในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ต. แม่เป็น

อ. แม่เป็น จ. นครสวรรค์

โดย นางสาวสุพศรี ขวัญไกรสิริ เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตของการศึกษา เป็นการศึกษาแนวทางเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลกรณีศึกษา ซึ่งเป็นเกษตรกรต้นแบบในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๒ ราย

๑. นายสมาน แสงหา บ้านเลขที่ ๗๗ หมู่ที่ ๒ ตำบลแม่เป็น

๒. นายพรชัย คงพิรุณ บ้านเลขที่ ๑๔๘ หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่เป็น

วิธีการที่ใช้ในการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้

/ประโยชน์...

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้แนวคิด วิธีการจัดการ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจนำความรู้ไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเอง

๒. สามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเพิ่มผลผลิตลดรายจ่ายและทำให้เกิดรายได้

วิธีดำเนินการศึกษา คัดเลือกเกษตรกรเจ้าของศูนย์ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๒ ราย จากในพื้นที่นิคมเศรษฐกิจพอเพียงตำบลแม่เป็น อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรด้านเกษตรกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยประเด็นคำถามสำคัญ ได้แก่ ประวัติและเส้นทางชีวิต การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต การพัฒนาองค์ความรู้ และการจัดการองค์ความรู้ ซึ่งในแต่ละประเด็นคำถามหลักจะมีคำถามย่อยเพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีหลักในการถามและใช้เป็นเครื่องมือในการพูดคุยสัมภาษณ์กรณีศึกษา โดยผู้ศึกษานำทีกเรื่องราวที่สัมภาษณ์เชิงลึกของเกษตรกรเจ้าของศูนย์ต้นแบบฯ และนำข้อมูลมาประมวลผลจัดทำรายงาน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ข้อมูลทุติยภูมิ

๒. ข้อมูลปฐมภูมิ

- การทำความเข้าใจ
- การสัมภาษณ์เชิงลึก ลักษณะการสัมภาษณ์จะเป็นแบบปลายเปิดและสัมภาษณ์เป็นรายคน
- การสังเกต ใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

สรุปผลการศึกษา

๑. สภาพพื้นที่ทั่วไป ตำบลแม่เป็น อำเภอมะนัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของ จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ห่างจากจังหวัดนครสวรรค์ ประมาณ ๘๑ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด อยู่ในเขต ส .ป.ก. ๒๑๐,๐๖๕.๓๗ ไร่ พื้นที่ด้านตะวันตกเป็นเขตป่าอนุรักษ์ติดต่อกับเขตอุทยานแห่งชาติห้วยขาแข้ง อุทยานแห่งชาติแม่เงา-แม่เป็น ในอดีต ตำบลแม่เป็น มีลักษณะเป็นป่าดงดิบอยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้

๒. กรณีศึกษา (๒ ราย)

๒.๑. ประวัติและเส้นทางชีวิต เดิมมีถิ่นฐาน อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประสบปัญหาสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตร ประกอบกับมีพื้นที่ ทำกินน้อย มีพี่น้องหลายคน จึงอพยพย้ายถิ่นฐานมาหาที่ทำกินอยู่ที่ตำบลแม่เป็น อำเภอมะนัง ด้วยการชักชวนจากญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านที่เข้ามาทำมาหากินอยู่ก่อนแล้ว

๒.๒. การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต รายแรกเดิมปลูกพืชเชิงเดี่ยวไม่ประสบความสำเร็จมีหนี้สิน อีกรายประสบกับปัญหาโรคระบาดข้าว จึงเปลี่ยนมาทำการเกษตรเป็นแบบผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการปลูกพืชที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีการปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าว มะเขือ กระเพรา ตะไคร้ มะนาว ถั่วฝักยาว หอม ผักชี มะม่วง มะเฟือง มะละกอ ถั่วฝักยาว มะพร้าว ปลูกไม้ใช้สอยเพื่ออนุรักษสิ่งแวดล้อม เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงเป็ด และเลี้ยงไก่ ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่ายตามตลาดทั่วไป มีการแปรรูปข้าวเป็นข้าวกล้อง ข้าวขาว ข้าวโป่ง ขายตามท้องตลาด และกิจกรรมของหน่วยราชการและเอกชน

๒.๓. การพัฒนาองค์ความรู้ เกษตรกรทั้ง ๒ ราย ได้เข้าร่วมฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงาน ทั้งในพื้นที่และต่างจังหวัด ทำให้ได้รับความรู้และนำมาปฏิบัติจริงใน แปลงเกษตรกรรมของตนเอง และยังถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ยังศูนย์ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง รับเชิญไปเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ยังสถานที่ต่าง ๆ และได้ทดลองผสมพันธุ์พืช เช่น ผสมพันธุ์ฟักทองระหว่างพันธุ์มาเลย์กับพันธุ์ญี่ปุ่น ผสมพันธุ์ข้าว และทดลองเพาะพันธุ์ข้าวหลากหลายสายพันธุ์

/๒.๔ การจัดการ...

๒.๔. การจัดการองค์ความรู้ องค์ความรู้เด่นของกรณีศึกษาเกษตรกรทั้ง ๒ ราย จะแตกต่างกันในกิจกรรมที่ทำ ได้แก่ ปลุกพืชผักสวนครัว และปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง มีขั้นตอนและวิธีการจัดการ ๕ ขั้นตอน ๑) การเลือกเมล็ดพันธุ์ ๒) การเตรียมดิน ๓) การปลูก ๔) การดูแลรักษา ๕) การเก็บผลผลิต

ข้อเสนอแนะ ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมเกษตรกร ทำการเกษตร และดำรงวิถีเกษตร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้รูปแบบเกษตรผสมผสาน โดยผลิตเพื่อบริโภคและขายควบคู่กันไป

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

นางอาทิตย์ยา พองพรหม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน ขอความเห็น จาก คณะกรรมการฯ ผลงานชิ้นนี้เดิมเสนอเป็นผลงานวิชาการ ไม่ทราบว่าจะเป็น เอกสารวิจัยได้หรือไม่ แต่จากการ พิจารณาการเขียนรายงานยังมีบางส่วนที่ยังใช้ภาษาไม่เป็นทางการ ขอให้ปรับแก้ไขให้เป็นภาษาทางการ และ เนื้อหาในการนำเสนอยังไม่ครบถ้วน ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจ ที่ควรจะมีรายละเอียดอธิบายเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดองค์ความรู้ของ เกษตรกร สามารถอธิบายรายละเอียดขั้นตอนถ่ายทอดองค์ความรู้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่ได้ ผลงานชิ้นนี้เห็นว่า เป็นเอกสารวิชาการได้ แต่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการ เพิ่มเติมข้อมูลให้มากขึ้น

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ ปฏิรูปที่ดิน อยากให้อธิบายคำว่า นิคมเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปฏิรูปบนพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน

นางสาวสุพรศรี ขวัญไกรศิริ เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. นครสวรรค์ นักวิจัย การดำเนินงาน นิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน คือ การทำโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม เกษตรกรในพื้นที่ มีการพัฒนา เกษตรกรในพื้นที่ที่กำหนดขึ้นมา

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ ปฏิรูปที่ดิน ชี้แจงเพิ่มเติม ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่สำคัญ ที่ผ่านมา ๔๐ ปี การปฏิรูปที่ดิน ของ ส.ป.ก. มีความ เข้าใจถูกต้องดีแล้วหรือยัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดที่ดิน การพัฒนาคุณภาพชีวิต การคุ้มครอง หรือนิคมเศรษฐกิจ พอเพียง ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการ อันที่จริงนโยบายรัฐบาลคล้ายกับนิคมการเกษตร เพียงแต่รูปแบบ จะเป็น แบบคิบบุตซ์ เป็นแบบสิงคโปร์ หรือรูปแบบข องในหลวง ซึ่งท่านได้ประยุกต์หลาย ๆ เรื่อง มารวมกัน นิคมเศรษฐกิจพอเพียงบางเรื่องก็ดำเนินการแบบไม่รู้เป้าหมายชัดเจน แม้กระทั่งรายงานฉบับนี้ ที่ระบุว่าเป็นนิคม เศรษฐกิจพอเพียงอำเภอแม่เปิน มีพื้นที่ ๒ แสนกว่าไร่ แต่ไม่ชี้ชัดไปที่ตัวนิคมฯ ทำให้ เห็นภาพไม่ชัด ดังนั้นควรทำ ความเข้าใจในเรื่องของนิคมฯ ว่า จุดประสงค์ เป้าหมาย หลักการ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร ในส่วนของนิยามศัพท์ คำว่าองค์ความรู้เกษตรกรต้นแบบ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ น่าจะเปลี่ยนเป็น องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ ในส่วนของบทที่ ๔ การเลือกพื้นที่ ควรกำหนดให้ชัดเจนเพื่อให้ เห็นภาพชัด และ ขอถามว่า ในกรณีนายแสง ที่เดิมไม่ ประสบความสำเร็จ แล้วย้ายมาอยู่แม่เปิน โดยรวบรวมเงินซื้อที่ดิน ๑๐๐ ไร่ ต้องใช้เงินจำนวนมากเท่าไรในการซื้อ

นางสาวสุพรศรี ขวัญไกรศิริ เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. นครสวรรค์ นักวิจัย ชี้แจง กรณี นายแสง ครั้งแรกเข้ามาอยู่ในพื้นที่ ที่ดินยังไม่ออกเอกสารสิทธิ เดิมพื้นที่ในตำบลแม่เปิน เป็นพื้นที่มีบริเวณ ติดกับ เขตป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติห้วยขาแข้ง อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ -แม่เปิน เป็นพื้นที่ป่า เกษตรกรอพยพมาจาก ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาบุกเบิกพื้นที่ จับจองพื้นที่ และมีการซื้อที่ดินสำหรับทำการเกษตร

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ ปฏิรูปที่ดิน กล่าวว่า ควรจะมีการเปรียบเทียบการศึกษาระหว่างเกษตรกร ๒ ราย มีข้อเหมือนและข้อแตกต่างกัน อย่างไร เพื่อจะได้นำมาพิจารณาว่ามีจุดเด่น จุดด้อย ตรงไหน มีจุด แข็งจุดอ่อนอย่างไร ฝากไว้ในรายงานครั้งต่อไป

/นายฉลอง...

นายฉลอง มณีโชติ ผู้อำนวยการศูนย์ สารสนเทศเพิ่มเติม จากการศึกษา บางเรื่อง เป็นการ สอบถาม สัมภาษณ์เกษตรกร กรณีที่เกษตรกรบอกเล่า ให้ใส่เครื่องหมายคำพูดประโยคนั้น ๆ หรือที่เป็นทางการก็ ใส่เป็นภาษาทางการ เช่น มีการฉีด EM เดือนละครั้ง EM ในความหมายของชาวบ้านทั่วไป คือไปซื้อที่ตลาด หรือ ความหมายทางวิชาการ EM เป็นเชื้อจุลินทรีย์ มีด้วยกัน ๔ ประเภท คือ เชื้อรา แบคทีเรีย ยีสต์ ไวรัส แบคทีเรีย ที่ รู้จักกันดี คือ แลคโตบาซิลลัส ซึ่งน้ำหมัก EM ก็เป็นแลคโตบาซิลลัสประเภทหนึ่ง หรือเชื้อราที่นำมาทำปุ๋ยชีวภาพก็ เป็นแลคโตบาซิลลัส อีกประเภทหนึ่ง เนื่องจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการนำเสนอมี มากมาย แต่เสนอเป็น ข้อ ๆ ยังไม่มีส่วนที่สะท้อนออกมาว่า กระบวนการนี้เป็นกระบวนการ ที่จะนำไปสู่การลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพใน การผลิต ได้อย่างไร ยกตัวอย่างการใช้ EM ของเกษตรกรที่ปลูกข้าว เป็นจุลินทรีย์ที่หาเองตามธรรมชาติ หรือไปหา ซื้อจากตลาด หรือจาก พต .๒ ในการศึกษาครั้งนี้เข้าใจว่าเกษตรกรมีองค์ความรู้ สามารถผลิต EM ได้เองเพื่อไปลด ต้นทุนในการปลูกข้าว ดังนั้นจึงสามารถเขียนเป็นประสบการณ์ได้ ถ้าจะให้ชัดเจนขอให้ไปทบทวนเอกสารเพิ่มเติม ในเรื่ององค์ความรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อให้การศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นายธนู มีแสงเงิน รองเลขาธิการ ส .ป.ก. สอบถาม กรณีวัตถุประสงค์การวิจัยต้องสอดคล้องกับ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยใช้หรือไม่ ในรายงานนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ข้อเดียว แต่ประโยชน์ฯ กำหนดไว้ ๒ ข้อ ขอให้ปรับแก้ให้สอดคล้องกัน

ประธานคณะกรรมการฯ ให้ความเห็น น่าจะเป็นเอกสารวิชาการได้ เพียงแต่ต้องไปปรับแก้ เพิ่มเติม ขยายความ ตามที่คณะกรรมการฯ แนะนำ โดยเมื่อปรับแก้แล้วให้เสนอ ผอ. กวด. พิจารณาตรวจสอบให้ อีกรอบหนึ่ง แล้วนำมาเสนอคณะกรรมการฯ รายงานเป็นเล่มสมบูรณ์อีกครั้ง

มติที่ประชุม รับทราบความก้าวหน้าและให้ปรับปรุงตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ

(๒) รูปแบบการจัดการตลาดผักอินทรีย์ กรณีศึกษา เกษตรกรตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

โดย นายอิทธิพันธ์ ศรีภมร	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
นางสุนทรี ศักดิ์ประชาวุฒิ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นางสาวพรพรรณ ปะทาเส	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นางสาวเกตุร เม้าทอง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
สำนักวิชาการและแผนงาน	

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบ และวิธีการจัดการการตลาดผักอินทรีย์ ของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ๒) เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรคของการจัดการการตลาดผักอินทรีย์ ของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ ๑) ทำให้ทราบถึงรูปแบบการจัดการการตลาดผักอินทรีย์ ต้นทุน ในการจัดการการตลาดในช่องทางที่ต่างกัน รวมถึงจุดแข็งจุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค ของรูปแบบการตลาด ที่ต่างกัน ของเกษตรกรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ๒) ได้ความรู้ต้นแบบการจัดการการตลาด ผักอินทรีย์ เพื่อนำไปเผยแพร่ และขยายผลให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน และผู้สนใจต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะเก็บ รวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ๑) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมจากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับช่องทางการตลาด และการจัดการตลาดผักอินทรีย์ เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และ

/จากหน่วยงาน...

จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง๒) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก(In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และการสังเกต (Observation)

ขอบเขตการศึกษา

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

๒. กลุ่มเป้าหมายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดผักอินทรีย์ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

๑) เจ้าหน้าที่สถาบัน ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน (Institute for a Sustainable Agriculture Community – ISAC) จำนวน ๓ ราย

๒) ผู้นำชุมชน ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

๓) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ CSA ๑ กลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๕ ราย

๔) เกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓ ราย

ผลการศึกษา มีดังนี้

๑. สถานที่ตั้งและประวัติความเป็นมาชุมชนตำบลแม่ทาเกิดขึ้นโดยสันนิษฐานว่า เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๖ มีชนเผ่าต่างๆ อพยพมาจากเชียงใหม่ บริเวณแจ่งหัวริน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่ออน และอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ ๗๐ กิโลเมตร ภูมิประเทศของตำบลแม่ทา มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา มีเทือกเขาน้อยใหญ่สลับซับซ้อน โดยมีพื้นที่บริเวณตอนกลางของตำบลตั้งแต่เหนือจดใต้มีลักษณะเป็นที่ราบริมน้ำ สภาพดินทั่วไป เป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับการเกษตรกรรม

๒. เหตุผลและที่มาของเกษตรกรที่ตัดสินใจปลูกผักอินทรีย์เกษตรกรมีปัญหาหนี้สินบางคนมีปัญหาสุขภาพ จึงเลิกจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกข้าวโพดฝักอ่อน แล้วหันมาปลูกผักอินทรีย์ เพราะเห็นผลเชิงประจักษ์จากกลุ่มผู้นำที่ลงมือทำเกษตรอินทรีย์ว่า การทำเกษตรอินทรีย์สามารถดำรงชีพอยู่ได้ และที่สำคัญคือสามารถปลดหนี้สินได้ ทำให้เกษตรกรบางรายเริ่มหันมาปลูกผักและทำเกษตรอินทรีย์กันมากขึ้น

๓. กำเนิดตลาดผักอินทรีย์ เกษตรกรแม่ทาเปลี่ยนรูปแบบจากการทำเกษตรเคมี เชิงเดี่ยวเป็นการทำเกษตรยั่งยืนและมุ่งเน้นการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ต้องการแก้ปัญหาหนี้สิน ลดต้นทุนการผลิตในเรื่องของการซื้อปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และลดรายจ่ายในครัวเรือนสำหรับค่าอาหารลงไปได้ แต่ เนื่องจากเกษตรกรมีหนี้สินทำให้ออกจากจะปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือนแล้ว จำเป็นต้องมีรายได้จากทำเกษตรอินทรีย์

๔. รูปแบบการจัดการการตลาดผักอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลแม่ทาคือหลักของส่วนประสมทางการตลาด ดังนี้ ๑) ด้านผลผลิต มีการสร้างความหลากหลายให้แก่ผลิตภัณฑ์ ๒) ด้านราคา กำหนดราคาผักของกลุ่มสมาชิกให้เป็นราคากลาง โดยจะมีตัวแทนผู้ผลิต และตัวแทนผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่กำหนดราคาร่วมกัน ๓) ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ทั้ง ตลาดสด ตลาดเฉพาะทาง หรือแม้แต่ตลาดในโรงเรียนและโรงพยาบาล ๔) ด้านการส่งเสริมการขาย

๕. การจัดการการตลาดผักอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่ทา ๑) การก่อตั้งกลุ่ม ปัจจุบันมีกลุ่มเกษตรกรในเครือข่าย จำนวน ๒๐ กลุ่ม ผู้ที่จะเข้ากลุ่มได้นั้นต้องได้รับมาตรฐาน มอนหรือ มกท. ๒) การจัดการกลุ่มในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกโดยประมาณ ๔ ราย ๓) การตรวจสอบมาตรฐาน ใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) เป็นหลัก ๔) กฎระเบียบของเกษตรกรผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์อินทรีย์และบทลงโทษของเกษตรกรผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์อินทรีย์

๖. รูปแบบการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ตำบลแม่ทา มีดังนี้

๑) ตลาดระบบสมาชิก Community Support Agriculture (CSA)

- จุดแข็ง แบ่งหน้าที่ได้อย่างชัดเจน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ช่วยกันคิดและทำ อยู่กันเหมือนครอบครัวทำให้กลุ่มมีพลัง

/- จุดอ่อน...

- จุดอ่อน ขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการการขนส่งยังขาดผลิตภัณฑ์ที่เป็นเนื้อสัตว์
 - โอกาส เป็นที่สนใจของชาวต่างชาติที่ไม่สะดวกในการเดินทางไปตลาด มีการประชาสัมพันธ์จากสื่อของเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง
 - อุปสรรค การเดินทางกลับของกลุ่มลูกค้าต่างชาติที่หมดสัญญาจ้างงานทำให้ยอดลูกค้าไม่คงที่ ลูกค้าคนไทยสนใจในการมาเลือกซื้อสินค้าด้วยตัวเองมากกว่า
- ๒) ตลาดนัด เจเจ มาร์เก็ต
- จุดแข็ง เป็นตลาดที่เปิดมานานมีความผูกพันระหว่างผู้จำหน่ายและผู้บริโภคซึ่งช่วยแนะนำกลุ่มลูกค้าใหม่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่าย ได้รับมาตรฐานเป็นที่น่าเชื่อถือ
 - จุดอ่อน แม้กาตรเริ่มมีอายุมากขึ้นบางครั้งอาจเหนื่อยล้าในการทำสิ่งใหม่ๆ และที่สำคัญยังขาดคนรุ่นใหม่มาต่อยอด
 - โอกาส เป็นตลาดที่ เปิดมานานจึงเป็นสถานที่ที่ยังมีลูกค้าเข้ามาอย่างต่อเนื่อง กลุ่มลูกค้าดูแลและรักษาสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี
 - อุปสรรค เป็นสถานที่เช่าทำให้การบริหารจัดการไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ ความสับสนของลูกค้าในเรื่องของวันจำหน่ายเพราะตลาดจะมีการจัดงานอื่นๆ อยู่ตลอด
- ๓) ตลาดช่องทางเฉพาะ : ช่วงเกษตรอินทรีย์
- จุดแข็ง บริหารจัดการได้เอง มีสัญญาเช่าระยะยาว เป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่สามารถตรวจสอบได้ พื้นที่ติดถนนสายท่องเที่ยวเดินทางสะดวก มีที่จอดรถ ผลิตภัณฑ์หลากหลายทั้งเนื้อสัตว์และอาหารแปรรูป
 - จุดอ่อน เป็นตลาดเปิดใหม่อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกอาจจะยังไม่พร้อมเท่าที่ควร เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ
 - โอกาส มีความคิดที่จะให้ช่วงเกษตรอินทรีย์เป็นจุดศูนย์กลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของภาคเหนือ และมีโครงการในการเปิดช่วงเกษตรอินทรีย์เป็นร้านอาหารและร้านกาแฟ และมีสินค้าแปรรูปต่างๆ
 - อุปสรรค ระยะทางยังไกลอยู่พอสมควรเทียบกับระยะทางสำหรับกลุ่มลูกค้าที่อยู่ในเมือง
- ๔) ตลาดทั่วไป: หนองหอย
- จุดแข็ง ตลาดหนองหอยเป็นตลาดทั่วไปที่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ตลอดทั้งวัน จึงสามารถนำผลผลิตมาจำหน่ายได้มากกว่าตลาดอื่นๆ ที่จะมีลูกค้ามาแค่ช่วงเช้าหรือเย็นเท่านั้น
 - จุดอ่อน เครือข่ายไม่ได้ให้ความสำคัญกับทางตลาดหนองหอยมากนัก เนื่องจากพื้นที่จำหน่ายมีจำกัดและไม่สามารถขยายได้อีก การทำกิจกรรมที่ตลาดแห่งนี้จึงมีน้อยมาก
 - โอกาส ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ในเรื่องของสถานที่จำหน่าย รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ที่มีอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่รู้จักจนถึงปัจจุบัน
 - อุปสรรค การเข้าถึงตลาดยากเพราะไม่มีที่จอดรถยนต์ และมุมจำหน่ายยังอยู่ในสุดของตลาด ส่วนใหญ่จะต้องเป็นลูกค้าที่รู้จักอยู่แล้วถึงจะเข้ามา น้อยครั้งที่จะได้ลูกค้าใหม่

แผนที่จะดำเนินงานต่อไป

- ๑) สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะจากการศึกษา
- ๒) จัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

นายฉลอง มณีโชติ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ แนะนำในการใช้คำ ตลาดสมาชิก Community Support Agriculture (CSA) แปลเป็นไทยแล้วความหมายไม่ตรงกัน อาจจะใช้เป็นตลาดสำหรับสมาชิก หรือ /ตลาดชุมชน...

ตลาดชุมชนสนับสนุนเกษตรกรมาแล้วใช้วงเล็บเป็นภาษาอังกฤษ และจากผลการศึกษาที่ระบุว่าตลาด CSA มีส่วนหนึ่งที่ผู้บริโภคต้องจ่ายล่วงหน้า สามารถนำไปเพิ่มเติมในการเปรียบเทียบระหว่างตลาดแต่ละแบบ เป็นจุด แข็งว่าเกษตรกรมีเงินทุนที่ใช้ในการผลิต

นายธนู มีแสงเงิน รองเลขาธิการ ส.ป.ก. ขอแนะนำในเรื่อง กรอบแนวคิดที่บอกว่า มีกระบวนการจัดการ ตลาดอินทรีย์ หาช่องทางการจำหน่าย อ้างแนวคิดกระบวนการตลาดอินทรีย์ นำ ๔P ส่วนผสมของการตลาดมาใช้ แต่มีอีกวิธีการหนึ่ง คือ STP S=Status ที่ตั้ง T=Target กลุ่มเป้าหมาย P=Price ราคา วิธีนี้จะเป็นตัวหลักกว่าส่วนผสมทางการตลาดซึ่งน่าจะเป็นขั้นตอนต่อไป ในเมื่อต้องการศึกษาหาตลาดที่ขายสินค้า ต้องมองที่กลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ กรอบแนวคิดน่าจะเป็นเรื่อง STP ขอให้พิจารณาอีกครั้ง

นายเกียรติยศ ทรงสง่า นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ให้ข้อสังเกต จากวัตถุประสงค์ข้อ ๒ เพื่อศึกษา อาจจะเปลี่ยนไปใช้ว่า เพื่อค้นหา และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาตรวจสอบคล้อยกับวัตถุประสงค์ในข้อ ๑ ศึกษาต้นแบบ ทราบต้นแบบ ข้อ ๒ จุดอ่อน จุดแข็งที่ค้นพบ ส่วนกรอบแนวคิดในการศึกษารูปแบบการตลาดเป็นการศึกษาจากข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว ในส่วน ผู้บริโภคไม่ทราบว่าเกี่ยวข้องกับการศึกษา อย่างไร ถ้าไม่เกี่ยวข้องก็สามารถตัดทิ้งได้ ถ้ามีทั้งปัจจัยภายใน ตัวเกษตรกร และปัจจัยภายนอกที่ระบุไว้ ก็สามารถนำมาจับคู่กับรูปแบบของตลาดได้เลย ไม่ต้องไปศึกษาทางอ้อม สามารถเขียนตรง ๆ ได้เลย ว่าคิดอะไร จะทำอะไร และสามารถตอบโจทย์ได้ดีกว่าด้วย

นางสาวอาภาพรรณ พัฒนพันธ์ ผู้อำนวยการกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ สอบถามเพิ่มเติมจากการศึกษาที่ระบุว่าปัจจัยภายในคือตัวเกษตรกร ในการนำเสนอ บอกว่ามีผลต่อการศึกษารูปแบบของการตลาด แต่ในกรอบแนวคิดกลับมีผลต่อกระบวนการ แสดงว่าปัจจัยภายนอกมีผลกับเกษตรกร แล้วเกษตรกรจะมีผลอะไรกับกระบวนการ ต้องพิจารณาให้ดี และในส่วนของผู้บริโภคจะศึกษาด้วยหรือไม่ ถ้าไม่ศึกษาก็ตัดออก และความหมายของตลาดนัด JJ กับตลาดเฉพาะช่วงเกษตรกรอินทรีย์ต่างกันตรงไหน

นายธิตินันท์ ศรีภมร เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน นักวิจัย ชี้แจงว่า ตลาด JJ เป็นตลาดนัดที่ใครมีเงิน ก็สามารถเช่า เข้าไปขายสินค้าได้ อาจจะเป็นสินค้าเกษตรที่เป็นอินทรีย์ ผักปลอดภัย หรือผักเคมีก็ได้ โดยกำหนดวันในการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เฉพาะวันพุธ เสาร์ ส่วนตลาดเฉพาะช่วงเกษตรกรอินทรีย์ จะขายเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์เท่านั้น โดยจะไม่ให้นำสินค้าชนิดอื่นเข้าไปขายถึงแม้จะไม่ตรงกับวันที่กำหนดขายก็ตาม

นายฉลอง มณีโชติ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ เพิ่มเติม ในการกำหนดรูปแบบของตลาดควรเขียนให้ชัด คือ ๑) ตลาด CSA ๒) ตลาดนัด JJ ๓) ตลาดนัดสีเขียว ๔) ตลาดทั่วไป และข้อเสนอแนะที่จะทำให้เป็นต้นแบบของตลาดอินทรีย์ในพื้นที่ ในความจริงระบบตลาดประเภทนี้ของจังหวัดยโสธร มีครบหมดไม่ว่าจะเป็นในเรื่องที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเงินล่วงหน้า หรือการผลิตข้าวจากกลุ่มข้าวคุณธรรม เป็นต้น แนวคิดนี้ดีสามารถนำมาเป็นต้นแบบได้ ถ้าจะให้ดีควรสรุปเป็นรูปแบบ หรือเขียนขึ้นใหม่ว่า ถ้าจะส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ภาครัฐจะ เกี่ยวข้องอะไรบ้าง

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน สอบถามว่า การดำเนินการตลาดแบบนี้ใครเป็นผู้ผลิต ในการผลิตใครเป็นผู้ควบคุมมาตรฐาน

ประธานคณะกรรมการฯ ขอให้นักวิจัยนำข้อมูลไปตอบข้อสอบถามของคุณประกอบ เนื่องจาก การวิจัยเป็นการศึกษาเบื้องต้น โดยขอให้นำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ หากปรับแก้แล้ว ขอให้ ส่งกรม การตรวจผลงานวิชาการเป็นผู้อ่าน ทั้งนี้มอบหมายให้ นายฉลอง มณีโชติ นายเกียรติยศ ทรงสง่า และนางอาทิตยา พองพรหม เป็นผู้อ่านผลงานวิจัยนี้

มติที่ประชุม รับทราบความก้าวหน้าและให้ปรับปรุงตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ

/เรื่องที่ ๔.๒...

เรื่องที่ ๔.๒

ผลงานวิจัย จำนวน ๔ เรื่อง

(๑) การศึกษาระบบเกษตรอินทรีย์กับการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา โครงการนิคมการเกษตร “เกษตรอินทรีย์” จังหวัดยโสธร

โดย นางบุญธิชา ชมชื่น นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ

สำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน

นางจารุณี วรรณจำรัส นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดยโสธร

นายฉัตรชัย มั่นคง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยนาท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาปัจจัยและอุปสรรคที่มีผลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนรูปแบบ จากการผลิตระบบเกษตรทั่วไปเป็นการผลิตระบบอินทรีย์

๒. วิเคราะห์กิจกรรมฟาร์มในระบบเกษตรอินทรีย์ที่ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน
ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ผลการวิเคราะห์กระบวนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเกษตรทั่วไปเป็นเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมและแผนงานในกา รสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์

๒. ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านเงื่อนไข ปัจจัย ปัญหาอุปสรรค ที่มีผลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยน การผลิตจากเกษตรทั่วไปเป็นเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์

๓. มีต้นแบบความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมของการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถใช้เป็น ตัวอย่างและแหล่งเรียนรู้สำหรับเกษตรกรอื่นที่สนใจปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์

แนวคิดและข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ๑) เกษตรอินทรีย์ ๒) การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ๓) ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนการผลิตการเกษตรของเกษตรกร

ขอบเขตการวิจัย

๑. พื้นที่ศึกษา โครงการนิคมการเกษตร “เกษตรอินทรีย์” จังหวัดยโสธร พื้นที่ตำบลก้ามแมด ตำบลนาโส ตำบลโนนเปือย อำเภอกุดชุม และตำบลบุงคำ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดยโสธร

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาในเกษตรกรแกนนำศูนย์ต้นแบบที่ปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเป็นระบบเกษตรอินทรีย์และผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวนรวม ๑๑๙ ราย

ระเบียบวิธีวิจัย

๑. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เช่น เอกสารวิชาการ คู่มือ เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานราชการ เอกสารงานวิจัย และหนังสือที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ และข้อมูลจากเว็บไซต์ เป็นต้น

๒. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การจัดประชุมกลุ่มย่อย เวทีสรุปบทเรียนของกลุ่มเกษตรกร กาติดตามเยี่ยมแปลงเรียนรู้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended question)

๒. แบบสัมภาษณ์ (Open ended question)

๓. การสังเกตและการเข้าร่วม (Participation and observation)

๔. การสนทนากลุ่มย่อย (Group Interviews หรือ Group Discussion)

/๕. การสนทนา...

๕. การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Groups Discussion)

๖. การสัมภาษณ์เดี่ยวแบบเจาะลึก (Indepth Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การพรรณนาหาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์

๒. การเชื่อมโยงเหตุการณ์ ปัจจัย และเงื่อนไข

๓. การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ค่าทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษา

๑. **ปัจจัยและปัญหาอุปสรรค** ที่มีผลต่อการตัดสินใจของแกนนำเกษตรกรศูนย์ต้นแบบในการทำเกษตรอินทรีย์ต่อไปในอนาคต ร้อยละ ๗๗.๓๑ ให้เหตุผลว่า ๑) เพื่อลดต้นทุนการผลิต ๒) ดินอุดมสมบูรณ์ ๓) มีอาหารปลอดภัยบริโภค ๔) สุขภาพแข็งแรงขึ้น ส่วนเกษตรกรแกนนำศูนย์ต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์ที่คิดว่าจะไม่ทำเกษตรอินทรีย์ต่อไป ร้อยละ ๑๒.๖๒ ให้เหตุผลว่า ๑) ได้ผลผลิตน้อย ๒) ไม่ได้ผลผลิตตามที่คาดหวัง และปัจจัยเกี่ยวเนื่องอีกปัจจัยคือ โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปีซึ่งราคารับจำนำไม่มีความแตกต่างจากราคาการผลิตระบบอินทรีย์ รวมทั้งระบบอินทรีย์มีขั้นตอนกระบวนการที่ซับซ้อนยุ่งยากต่อการจัดการพร้อมทั้งกระบวนการที่จะได้มาซึ่งการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย (มกท.)

๒. **การปรับเปลี่ยนจากการผลิตทั่วไปเป็นระบบเกษตรอินทรีย์** ๕ ขั้นตอน ได้แก่

๑) ขั้นตอนเริ่มต้นการทำเกษตรอินทรีย์ เกิดจากกระบวนการสนับสนุนและการสร้างกระบวนการคิดให้ชาวบ้านได้ทบทวนประสบการณ์ส่วนบุคคล และการวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรเอง การถูกเอารัดเอาเปรียบโดยระบบทุนและผลกระทบจากนโยบายของรัฐ

๒) ช่วงปฏิบัติการในระยะปรับเปลี่ยน เกิดจากการได้รับความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและกระบวนการสนับสนุน

๓) ปฏิบัติการสร้างกลุ่มเกษตรกร สร้างกลไกส่งเสริมโดยกระบวนการกลุ่ม เช่นการแบ่งโซนพื้นที่ในการส่งเสริม การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การติดตามเยี่ยมเยียนถึงแปลงสมาชิก และเลือกบุคคลที่เป็นแกนนำต้นแบบที่ทำเกษตรอินทรีย์แล้วมาเติมข้อมูลการไปเข้าร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการอบรมและปฏิบัติการทดลอง

๔) การสร้างความหลากหลายในการผลิตและการตอบสนองเศรษฐกิจของครอบครัว

๓. **การพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการทำเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม** จากการศึกษากรณีตัวอย่างเกษตรกรแกนนำศูนย์ต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์ เกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการทำเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมในพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ทำให้ได้ข้อสรุปว่าการทำเกษตรอินทรีย์ที่เน้นพืชเชิงเดี่ยว เช่นปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพียงอย่างเดียว ก็ยังมีความเสี่ยง จึงทำให้มีการพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ที่เน้นการผสมผสานที่มากกว่าการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว แกนนำเกษตรกรที่เป็นรุ่นบุกเบิกจึงต้องมีภาระหน้าที่ในการขยายผลการทำเกษตรอินทรีย์ให้กว้างออกไปมากขึ้น โดยการไปชักชวนเกษตรกรรายอื่นให้มาทำเกษตรอินทรีย์ ด้วยการยกระดับความรู้โดยการแปรรูปผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์และได้มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์เพื่อจำหน่าย และการพัฒนาและวางแผนการตลาดจากกระบวนการ การส่งเสริมการเกษตรระบบเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เกิดจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง

๔. **กิจกรรมฟาร์มที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนและแนวทางการสนับสนุน** ประกอบด้วย ๔ มิติ คือ ๑) การปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ๒) หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีกำจัด ๓) การปลูกพืชคลุมดินแบบหมุนเวียน ๔) การปลูกพืชหลากหลาย

/ข้อเสนอแนะ...

ข้อเสนอแนะ

๑. การใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างยั่งยืน

- ๑) พัฒนาระบบน้ำให้เหมาะสมและเพียงพอเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาเรื่องน้ำไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคในการผลิต
- ๒) ดำเนินโครงการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตของเกษตรกรให้เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ควรดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อเนื่องเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๓ ปี เพื่อจะได้สามารถเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม แต่ถ้าจะให้เกิดผลที่ยั่งยืนควรใช้เวลาประมาณ ๕ ปี
- ๓) ไม่ควรขยายพื้นที่ให้เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว ควรทำเริ่มจากตัวเกษตรกรเป็นจุดเล็ก ๆ ให้เกิดผลแล้วจึงขยายอย่างมีคุณภาพ
- ๔) การพัฒนาองค์ความรู้ในแต่ละด้านควรเพิ่มเติมจากฐานความรู้เดิมอย่างสม่ำเสมอ

๒. ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐในการพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์

- ๑) ควรกำหนดมาตรการสนับสนุนด้านราคาและตลาดให้กับเกษตรกรที่รวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ระบบเกษตรอินทรีย์ในระยะยาว
- ๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ช่วงการปรับเปลี่ยนในระยะเริ่มต้น (๓ ปี) ให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการสมัครขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และค่าใช้จ่ายในการตรวจรับรองแปลง
- ๓) รมรณรงค์ผู้บริโภคทุกกลุ่มให้เห็นคุณค่าความเป็นเกษตรอินทรีย์มาตรฐานสากลให้เป็นที่ยอมรับ เพื่อเพิ่มพื้นที่ทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มากขึ้น
- ๔) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร และสอดคล้องกับฤดูกาลผลิต
- ๕) สนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการระดับพื้นที่ทางด้านเทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อเป็นการแก้ปัญหาแรงงานภาคการเกษตร
- ๖) รมรณรงค์ลดต้นทุนการผลิต ด้านเมล็ดพันธุ์ การพึ่งตนเองด้านปัจจัยการผลิตต่าง ๆ โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- ๗) ภาครัฐควรระมัดระวังการนำมาตรการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์การผลิตแบบให้ฟรีมาใช้เป็นแรงจูงใจการกระตุ้นให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์ เพราะจะเป็นการสร้างความคาดหวังแบบพึ่งพาให้กับเกษตรกรและขัดกับหลักการพึ่งพาตนเองที่เป็นปัจจัยสำคัญของการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์

ข้อสังเกตจากผู้ทำการศึกษาวิจัย จากการศึกษา พบว่าแต่ละศูนย์ต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์มีจุดอ่อนในการขยายผลการทำเกษตรอินทรีย์ที่ควรได้รับการสนับสนุนและพัฒนาเพิ่มเติม ดังนี้

๑. ความรู้ของแกนนำศูนย์ต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์บางรายยังไม่เพียงพอโดยเฉพาะแกนนำรุ่นใหม่ ซึ่งยังไม่มีองค์ความรู้ครอบคลุมเพียงพอที่จะขยายองค์ความรู้สู่ผู้ได้จึงยังไม่สามารถขยายผลได้เท่าที่ควร
๒. การสร้างรูปธรรมในแปลงเรียนรู้ต้องใช้ระยะเวลาจนกว่าพืชที่ปลูกในแปลงจะให้ผลผลิตในรอบการผลิต ๑ รอบ เกษตรกรที่เป็นศูนย์ต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์บางส่วนยังไม่พร้อมในการ ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรทั่วไปทำให้เกิดภาวะก้ำกึ่งระหว่างเลิกล้มกิจกรรมและไม่แน่ใจในกิจกรรมที่จะดำเนินต่อไป
๓. กิจกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเกินกว่า ๒ รอบการผลิต เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน พืชหลังนา พืชอาหารในครอบครัว พืชตระกูลถั่วปรับปรุงบำรุงดิน และการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้มูลสัตว์ปรับปรุงบำรุงดิน การใช้แรงงานเพื่อลดต้นทุนการผลิต การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการหาสิ่งทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน

/ของเกษตรกร...

ของเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรใช้องค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนานำไปกระจายและส่งเสริมให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการรุ่นต่อไปอย่างยั่งยืนต่อไป

การนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีต้นแบบเชิงประจักษ์ของความสำเร็จและแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ ๑) การออกแบบ/วางแผนการจัดตั้ง/ดำเนินการโครงการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ ภายใต้การพัฒนาในพื้นที่ ๒) จัดทำโครงการบูรณาการในระดับตำบล /อำเภอ ร่วมกับภาคเอกชน ๓) แนวทางในการติดตามประเมินผลกิจกรรมการใช้ที่ดินโครงการปฏิรูปที่ดิน

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

นายชัยฤทธิ์ บัวทอง ที่ปรึกษา ส.ป.ก. กรรมการตรวจผลงานวิชาการ ให้ความเห็นว่า ได้พิจารณาอ่านผลงานพร้อมมีการประชุมหารือกันระหว่างกรรมการฯ ทั้ง ๓ ท่าน หลังจากนั้นแจ้งให้นักวิจัยแก้ไขและส่งกลับมาพิจารณา รวม ๒ ครั้ง พิจารณาแล้วเห็นว่าผลงานชิ้นนี้สมบูรณ์แล้ว

นายอิทธิฤทธิ์ เรื่องเลิศปัญญากุลเลขานุการนิสิตสายใยแผ่นดินกรรมการตรวจผลงานวิชาการ ให้ความเห็นว่า ผลงานนี้เป็นงานวิจัยที่วิจัยในสองด้าน คือ การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง และการวิเคราะห์เรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัญหาของเกษตรกร ให้ความเห็นไปเรียบร้อยแล้ว จากการพิจารณาสมควรให้ผ่าน

นางสาวอาภาพรรณ พัฒนพันธ์ ผู้อำนวยการกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศกรรมการตรวจผลงานวิชาการ ให้ความเห็นว่า ผลงานนี้ โจทย์ในการศึกษา คือ ระบบเกษตรกรอินทรีย์จะทำให้เกษตรกรใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนได้อย่างไร แต่ในเล่ม ๙๐% เป็นการศึกษาในเรื่องเกษตรกรปรับเปลี่ยนไปทำเกษตรแบบเกษตรกรอินทรีย์เท่านั้น ยังขาดการวิเคราะห์ว่าเกษตรกรอินทรีย์นี้จะใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ประธานคณะกรรมการฯ ให้ความเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้พิจารณาแล้วไม่ผ่านความเห็นชอบ หัวข้อการศึกษา คือ ระบบเกษตรกรอินทรีย์กับการใช้ประโยชน์ที่ดินอยู่ วยั่งยืน หมายถึงโครงสร้างของการศึกษาเล่มนี้ แต่เท่าที่พิจารณายังไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างระบบเกษตรกรอินทรีย์กับการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนที่ชัดเจน ยังไม่เห็นปัจจัยอะไรที่จะมาขับเคลื่อนให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะปัจจัยของเกษตรกรอินทรีย์ การศึกษายังไม่ มีการชี้ชัด เนื้อหาที่มีอยู่ครบถ้วน แต่ต้องนำมาเรียบเรียงใหม่ เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความเชื่อมโยงในการศึกษานี้ให้ได้

นายอิทธิฤทธิ์ เรื่องเลิศปัญญากุลเลขานุการนิสิตสายใยแผ่นดินกรรมการตรวจผลงานวิชาการชี้แจงเพิ่มเติมว่า การศึกษานี้ตอบโจทย์ในเรื่องการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนแล้ว เพียงแต่ยังขาดความชัดเจนในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน มิติที่สำคัญที่ต้องใช้คือ มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งในเล่มนี้ให้ความสำคัญการใช้ประโยชน์ในที่ดินกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัจจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่ามีการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างยั่งยืนในแง่ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็มีคำตอบออกมา ในแง่ของปัจจัยความยั่งยืน แต่ในแง่เศรษฐกิจอาจจะไม่ชัด เนื่องจากข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล ได้มาจากการสัมภาษณ์เกษตรกร ซึ่งเกษตรกรไม่มีการเก็บข้อมูลมาตั้งแต่ต้น พิจารณาจากตารางในเรื่อง ค่าเฉลี่ยของอายุ จะเห็นว่าในเรื่องรายได้ ของเกษตรกรด้านการเกษตรมีมากกว่ารายจ่าย เป็นข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ จึงเห็นว่าน่าจะเพียงพอในการตอบโจทย์ว่าการใช้ประโยชน์ในที่ดินด้านเกษตรมีความยั่งยืนมากกว่า

ประธานคณะกรรมการฯกล่าวว่า เนื้อหาในการศึกษามีอยู่ครบถ้วน แต่วิธีการนำเสนอการเรียบเรียง เพื่อให้เห็นความสำคัญ และความเชื่อมโยง ยังไม่ผ่านเท่านั้น ขอให้กลับไปเรียบเรียงใหม่เพื่อจะได้ตอบโจทย์ หัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ได้

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ให้ความเห็น ในการนำเสนอสาเหตุความเป็นมาของปัญหา นักวิจัยยังมองไม่เห็นถึงสาเหตุความเป็นมาของปัญหา จึงไม่สามารถตอบโจทย์การวิจัยได้ โดยเฉพาะการศึกษาในเรื่องพื้นที่ไม่อธิบายรายละเอียดในเรื่อง

/สภาพพื้นที่...

สภาพพื้นที่ มีแต่สรุปในตอนท้ายว่าขาดแหล่งน้ำ ควรจะอธิบายรายละเอียดเพื่อที่จะทำให้อ่านหรือผู้นำไปขยายผลต่อ จะได้เข้าใจสภาพพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

ประธานคณะกรรมการฯ กล่าวเพิ่มเติม จาก การที่คุณประกอบเสนอแนะ ต้องมีที่มา มีการกล่าวถึง หรือการศึกษาถึงปัจจัยอะไร หรือปัญหาอะไร ที่เอื้อต่อการทำระบบเกษตรอินทรีย์ เช่น ถ้ามีปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำก็ต้องมีการพัฒนาในเรื่องแหล่งน้ำ แต่ถ้าไม่มีก็ตัดทิ้งไป สามารถแก้ไขได้ในเรื่องรายละเอียด แต่ต้องให้สัมพันธ์กันมาตั้งแต่ต้นจนจบ ว่าสิ่งที่ศึกษา มีความชัดเจน ทุกสิ่งที่นำเสนอมีความสำคัญทั้งสิ้น ขอให้ไปเรียบเรียง ส่วนไหนที่ไม่สำคัญหรือเยอะมากไปก็สามารถตัดทิ้งได้

มติที่ประชุม ไม่ผ่านความเห็นชอบ โดยให้นำไปปรับปรุงแก้ไข และนำมาเสนอในการประชุมคณะกรรมการฯ ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๘ และมอบคุณอภาพรรณ พัฒนพันธุ์ ช่วยพิจารณาการเรียบเรียงรายงานใหม่

(๒) การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินกับการปรับตัวของเกษตรกร

กรณีศึกษาเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

โดย นางสาวเยาวลักษณ์ แก้วยอด นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

นายปฐมโชค สุขเคียน

นักวิชาการแผนที่ภาพถ่ายภูมิบัติการ

นายธิตินันท์ ศรีภมร

เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน

สำนักวิชาการและแผนงาน สำนักแผนที่และสารบบที่ดิน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา ๑) เพื่อศึกษาสภาพการใช้ที่ดิน ในพื้นที่ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ที่ดินและการปรับตัวของเกษตรกร ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรใน เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ๑) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้หาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมหรือพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ดินเอกชนในเขตปฏิรูปที่ดิน ๒) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นสำหรับ ส.ป.ก ในการดำเนินการในที่ดินเอกชนเขตปฏิรูปที่ดิน

ขอบเขตการวิจัย ๑) ด้านประชากร เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ดินเอกชน ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามประเภทเอกสารสิทธิการถือครองที่ดิน คือ เกษตรกรผู้เช่า เช่าซื้อ จำนวนทั้งหมด ๗๖ ราย เช่าที่ดินเพื่อทำประโยชน์ ๓๒ ราย เช่าซื้อ ๖ ราย และได้รับ โฉนดกรรมสิทธิ์ ๓๘ ราย เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เกี่ยวข้อง ๒) ด้านพื้นที่ ที่ดินเอกชนในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน ๗๙ แปลง เนื้อที่รวมประมาณ ๑,๑๖๙ ไร่ ๓) ขอบเขตด้านเนื้อหา บริบทชุมชน การขับเคลื่อนภารกิจการปฏิรูปที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร ๔) ขอบเขตด้านเวลา ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๒ ถึง ๒๕๕๖

วิธีดำเนินการศึกษา ๑) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสาร แผนที่ การสำรวจพื้นที่ ๒) ศึกษาข้อมูลจัดเวทีระดมความคิดเห็นและสนทนากลุ่มย่อย ๓) การสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาวิวัฒนาการการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ ช่วงก่อนการปฏิรูปที่ดิน ช่วงการปฏิรูปที่ดิน และช่วงหลังการปฏิรูปที่ดิน

การวิเคราะห์ข้อมูล มีการตีความจากแผนที่/ภาพถ่ายทางอากาศ การตีความจากข้อมูลที่ได้และเปรียบเทียบ กับทฤษฎี แนวคิดต่างๆ และวิเคราะห์ทฤษฎี แนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและนำไปใช้ในการสรุปเนื้อหาผลการศึกษา

๑. สภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ตำบลบางหลวง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๕๕,๔๘๗.๕๐ ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๙๐ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และเป็นพื้นที่นา ต่อมามีการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมด้านถนนทำให้ การขนส่งสะดวกและรวดเร็วทำให้มีการเลี้ยงกุ้งและปลาเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย และพื้นที่บางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม นอกจากการปลูกข้าวแล้วยังมีการผลิตอื่นในพื้นที่ได้แก่ พืชผักและการประมงน้ำจืดประเภทเลี้ยงกุ้งและเลี้ยงปลา

/๒. รูปแบบ...

๒. รูปแบบการใช้ที่ดินและการปรับตัวของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลบางหลวง

๑) ลักษณะการถือครองการใช้ที่ดินก่อนการปฏิรูปที่ดิน กลุ่มของผู้มีที่ดินจำนวนมาก ไม่ได้ทำกินเองมีการให้เกษตรกรเช่าทำนา หลังการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. เข้าไปจัดซื้อที่ดินและจัดให้กับชาวนาที่เช่าที่ดิน เมื่อเกษตรกรมีรายได้ ก็เปลี่ยนจากผู้เช่าที่ดิน เป็นเจ้าของที่ดิน ส.ป.ก. และได้รับการโอนกรรมสิทธิ์

๒) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย การใช้ที่ดินหลักเป็นพื้นที่นา สำหรับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินหลักๆ เกิดจากการปรับตัวของเกษตรกรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงจากการมีระบบชลประทาน การทำนาปี มาทำนาหว่านน้ำตมที่ทำได้ ๒ ครั้ง/ปี มีการเลิกการทำสวนผลไม้มาทำนาเมื่อเกิดน้ำท่วม และการปรับการทำนาจาก ๓ ครั้งเป็น ๒ ครั้งรวมถึงการทำนาแบบย่ำตอในการทำนาครั้งที่ ๓ และการปลูกข้าวหนัก ๑ ครั้ง และปลูกข้าวเบาในช่วงปลายปีเพื่อจะได้เก็บเกี่ยวก่อนที่น้ำจะท่วมนาข้าว

๓. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการพัฒนาเกษตรกรสรุป ดังนี้

๑) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม

๑.๑) แนวทาง การแก้ไขปัญหา การเปลี่ยนแปลงผู้ถือครองที่ดิน แปลงข้างเคียง ให้กับเจ้าของที่ดิน ๒ ลักษณะ คือ การให้ข้อแนะนำด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น “ภาระจำยอม” และ “ทางจำเป็น”

๑.๒) แนวทางการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่นอกภาคการเกษตรของแปลงที่ดินเอกชนข้างเคียง คือ การใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนในการจัดการปัญหาในชุมชนโดยจัดทำข้อเสนอให้บริษัทเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งกับชาวบ้าน

๑.๓) แนวทางการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิตมีแนวโน้มราคาสูงขึ้น และราคาข้าวต่ำลง ตลาดข้าวถูกผูกขาดกับพ่อค้า โรงสีในพื้นที่มีดังนี้

- ใช้กลไกการช่วยเหลือเกษตรกรด้านปัจจัยการผลิตผ่านระบบสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน
- รวมกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต และแก้ไขปัญหาข้าวปน
- ส่งเสริมการผลิตข้าวที่เกษตรกรสามารถบริโภคในครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่าย
- ส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และเพิ่มรายได้ เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่
- ลดความเสี่ยงโดยการทำเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ปลูกผัก เลี้ยงปลาควบคู่กับการทำนา

๒) ตัวเกษตรกรเอง

๒.๑) แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเกษตรกร กรณีเกษตรกรเข้าสู่วัยสูงอายุทำประโยชน์เองไม่ไหว และกรณีที่ทายาท ไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีดังนี้

- เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการผลิต และเก็บเกี่ยว เช่น เครื่องทุ่นแรงต่างๆ รถไถนา เครื่องหว่านเมล็ดพันธุ์/ปุ๋ย เครื่องเกี่ยวนวดข้าว เป็นต้น โดยทำหน้าที่บริหารจัดการอย่างใกล้ชิด
- สนับสนุนให้ทายาทปรับตัวเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ด้านการทำเกษตรสมัยใหม่ การเกษตรครบวงจร การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการให้เข้าช่วงหรือขายสิทธินำไปสู่การทำผิด พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเกษตรกรรม

๒.๒) แนวทางการแก้ไขปัญหา กรณี เกษตรกรมีทายาทหลายคนต้องการแบ่งแปลงให้กับทายาท คือ การสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องด้านกฎหมาย/แนวทางเกี่ยวกับการแบ่งแยกแปลง และการตกทอดทางมรดกแก่ทายาท

๓) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเกษตรกร มีดังนี้

/- ปรับพันธุ์ข้าว...

- ปรับพันธุ์ข้าวให้เหมาะสมกับช่วงเวลา และสภาพอากาศ
- การปลูกข้าว ๒ ครั้ง/ปี การเลือกปลูกข้าวหนัก ๑ ครั้ง ข้าวเบา ๑ ครั้ง หรือการทำน้าย่ำต่อ

ในครั้งที่ ๓

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑) ควรมีการสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าว การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือ ข้าวที่เกษตรกรสามารถบริโภคได้ และการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตที่ดี (GAP) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการลดต้นทุนการผลิตและลดใช้สารเคมีในพื้นที่ให้กับเกษตรกร

๒) ควรมีการสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้การผลิตพืชผัก ต่าง ๆ เช่น พืชผักปลอดภัย เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับเกษตรกร

๓) ควรมีการติดตามตรวจสอบการใช้ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับการโอนกรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ไม่ได้ติดต่อกับทาง ส.ป.ก. เพื่อลดความเสี่ยงในการใช้ที่ดินผิดประเภทตาม พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดิน ฯ รวมถึงแปลงที่ดินที่มีลักษณะเป็นแปลงเดี่ยวที่มีความเสี่ยงในการถูกกลืนไปกับพื้นที่เอกชนอื่นๆ ได้

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินตำบลบางหลวง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว อยู่ในพื้นที่เขตปริมณฑลและมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมที่สะดวกสบายอาจมีการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นพื้นที่เมืองได้ในอนาคต

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

นางดารณี ชนะชนม์ ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผล กรรมการตรวจ จผลงานวิชาการ ให้ความเห็นว่า จากการพิจารณาผลงานชิ้นนี้ได้เสนอแนะปรับแก้ ในหลาย ๆ ส่วน ซึ่งนักวิจัยก็ได้ปรับแก้มาแล้ว เช่น ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย ที่อ้างกลุ่มเป้าหมาย ยังไม่มีแหล่งที่มา ก็ให้เพิ่มในส่วนของแหล่งที่มา เพิ่มปีที่ทำการศึกษาวิจัยเพื่อง่ายในการสืบค้น ปรับเปลี่ยนชื่อเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษา ในส่วนเนื้อหาที่ศึกษาวิจัย นักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าซึ่ง สอดคล้องกับชื่อ เรื่องที่ทำการวิจัย และได้ให้ปรับลำดับหัวข้อในเนื้อเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในงานวิจัยยิ่งขึ้น ซึ่งนักวิจัยก็ได้ปรับแก้ในเนื้อหาได้ครบ ถ้วนตามที่เสนอแนะไป และขอเพิ่มเติมในส่วนที่ปรับแก้มาแล้ว เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอให้เพิ่มเติมหัวข้อในบทที่ ๒ ย่อหน้าที่ ๑ ควรจะจบด้วย “ประกอบด้วย” และเพิ่มเติมหัวข้อ ๒.๑ ถึง ข้อ ๒.๔ ขึ้นย่อหน้าใหม่ “ดังมีรายละเอียดดังนี้” แล้วจึงต่อด้วยหัวข้อย่อย ๒.๑ จนจบในส่วนของเนื้อหานี้ ส่วนตารางที่นำเสนอตาราง ๔.๒ และ ๔.๓ ไม่มีอ้างอิงในผลการศึกษา ขอให้อ้างอิงหากมีแล้วถือว่าครบถ้วน ส่วนหัวข้อ ๒.๒ และหัวข้อ ๒.๒.๑ ใช้หัวข้อเดียวกันควรปรับเปลี่ยนเพื่อให้แตกต่าง ส่วนของการพิมพ์ยังมีผิดอยู่บ้าง ทั้งนี้จะประสานกับนักวิจัยให้ปรับแก้ต่อไป

นายธนู มีแสงเงิน รองเลขาธิการ ส.ป.ก. กรรมการตรวจจผลงานวิชาการ ให้ความเห็นว่า จากการพิจารณาผลงานชิ้นนี้ ยังพบข้อผิดพลาดอยู่ในเรื่องการพิมพ์ผิด การแยกคำทำให้คำไม่สมบูรณ์ เช่น ตำบลบางเลน อำเภอบางหลวง เป็นต้น ขอให้เพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วนเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ที่จะนำไปใช้อ้างอิงหรือศึกษา เรื่องที่หนึ่งในส่วนของบทนำ ย่อหน้าที่ ๒ กล่าวถึงพื้นที่พระราชทานฯ ๗ จังหวัด แต่ในเนื้อหาช่วงต่อไปกล่าวเป็น ๕ จังหวัด ควรจะเพิ่มเติมที่มาที่ไปจากเดิมที่ได้รับพระราชทานฯ มล ๗ จังหวัดทำไมถึงเหลือแค่ ๕ จังหวัด ซึ่งมีกล่าวไว้แล้วในหน้า ๒๐ ให้นำมาเพิ่มเติมในบทนำนี้ด้วย และแก้ไขในการอ้างถึงมาตรา ๓๕ ที่ใช้ว่าคำตอบแทน ให้เปลี่ยนเป็นคำทดแทน ในหน้า ๖ ขอสอบถาม ดร. อาทิตยา ในกรณีที่นักวิจัยเขียนขอบเขตด้านเวลา ควรจะแยกเป็น ๒ ระยะหรือไม่ คือ มีการกำหนดขอบเขตเวลา แล ระยะเวลาในการทำการการศึกษา เพื่อให้ชัดเจนขึ้น

/นางอาทิตยา...

นางอาทิตยา พงษ์พรหม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน อธิบายว่า กรณีที่เป็นการศึกษาที่เป็นพัฒนาการ ขอบเขตเวลาของข้อมูลที่ศึกษาควรใส่ไว้ในขอบเขตการศึกษา ส่วนระยะเวลาในการลงไปศึกษา ก็กำหนดอีก ส่วนในหัวข้อระยะเวลาการศึกษา ซึ่งในผลงานชิ้นนี้ไม่มีกำหนดไว้ ก็ให้เพิ่มเติมเพื่อให้การศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นายธนู มีแสงเงิน รองเลขาธิการ ส.ป.ก. กรรมการตรวจผลงานวิชาการ เพิ่มเติมในส่วนของบทที่ ๒ การอ้างอิงวรรณกรรม ในหัวข้อ ๒.๓ การปรับตัวของเกษตรกรไม่พบในร. รายงานให้เพิ่มเติมให้ครบถ้วนพร้อมปรับแก้คำผิดให้ถูกต้อง

ประธานคณะกรรมการฯ ขอให้ปรับแก้ตามที่กรรมการตรวจผลงานวิชาการแนะนำ ไม่ว่าจะคำผิดถูก แก้ไขความหมายมาตรา ๓๕ รวมถึงการปรับเพิ่มในเรื่องการกรอบระยะเวลาในการวิจัย

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม รม. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน อยากให้เพิ่มเติมการเชื่อมโยงระหว่างการใช้ที่ดินกับการปรับตัวของเกษตรกร

นายฉลอง มณีโชติ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศฯ เพิ่มเติมรูปแบบการเขียนในหน้า ๘ – ๙ ข้อหลักข้อย่อย ควรใช้รูปแบบให้เหมือนกันทั้งหมด ข้อมูลแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินขอให้ระบุว่าเป็นแผนที่ของปีใด และขอให้เพิ่มเติมแผนที่ DMC มาใช้ประกอบอธิบายการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร เช่น เปลี่ยนจากการทำนาข้าว มาเป็นนาถั่ว และข้อมูลชนิดข้าวในตารางพันธุ์ข้าวในหน้า ๕๖ เป็นข้าวประเภทใด เพื่อประกอบการอธิบายถึงการปรับตัวของเกษตรกรที่จะเปลี่ยนมาปลูกข้าวแบบ GAP หรือเกษตรกรอินทรีย์ได้ดียิ่งขึ้น

มติที่ประชุม เห็นชอบให้เป็นผลงานการวิจัย โดยให้ไปปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ และให้เสนอ ผอ. กวด. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๓) การสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจเพื่อการพัฒนาองค์กรของข้าราชการ

ส.ป.ก. ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗

โดย กลุ่มยุทธศาสตร์และวิชาการด้านการบริหารงานบุคคล

กองการเจ้าหน้าที่

วัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาทัศนคติของข้าราชการ ส.ป.ก. ต่อการปรับปรุงกระบวนการ ๒) เพื่อจัดลำดับความสำคัญแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนากระบวนการ ระบบงาน และขั้นตอนการทำงาน ๓) เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประกอบในการจัดทำแผนกลยุทธ์ การกำหนดนโยบาย และมาตรการด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลของ ส.ป.ก. ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อนำผลที่ได้มาใช่วางแผนปรับปรุงในจุดอ่อน (Weakness) และรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานในจุดแข็ง (Strength) ในการพัฒนาองค์กร และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder)

ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ข้าราชการ ส.ป.ก. ทุกระดับทั้งสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาคจำนวน ๓๖๗ คน (คำนวณได้จากสูตรของ Taro Yamane) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ทิศพจน์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการสำรวจและวิเคราะห์ความคิดเห็นและความพึงพอใจเพื่อการพัฒนาองค์กรของข้าราชการ ส.ป.ก. ทุกระดับทั้ง สายงานหลัก และสายงานสนับสนุน ในสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗

/เครื่องมือ...

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ แบบ สอบถาม ประกอบด้วยคำถามปลาย ปิด (Close-Ended Questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Open-End Questionnaire) โครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของบุคลากร ส .ป.ก. เพื่อการปรับปรุง กระบวนการ ส่วนที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาประมวลผล เพื่อคำนวณค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window Version ๑๖ ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่าง ซึ่งสถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการศึกษา

โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการปรับปรุงกระบวนการ ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๑ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๕๑ เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า มีความเห็นคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกด้าน โดยมีระดับ ความคิดเห็น สูงสุดที่ด้านบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๗ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๕๔ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = ๓.๙) และด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = ๓.๘๖) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน พบว่า การปฏิบัติงานในหน่วยงานของข้าราชการ ส .ป.ก. มีความ เป็นระบบขั้นตอน โดยระบบงานหรือกระบวนการภายในเอื้อให้ข้าราชการสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายประกอบกับหน่วยงานมีการรับฟังและเรียนรู้ความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำข้อมูลมาปรับปรุงกระบวนการเพื่อพัฒนาการบริการใหม่ๆ

ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เช่น ไม่ขอรับสิ่งตอบแทน ไม่รับสินบน ไม่แสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ ประกอบกับมีความเอาใจใส่ กระตือรือร้น และมีความพร้อมในการให้บริการผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ด้านสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สถานที่ปฏิบัติงานมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ลด ขั้นตอน และติดตามงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการรับฟังข้อคิดเห็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานผ่านช่องทางต่างๆ เช่น กล่องรับความคิดเห็น แบบสอบถาม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรปรับปรุงระบบการสื่อสารภายในองค์กรให้มีความชัดเจน และถูกต้อง ควรเพิ่มช่องทางการ รับฟัง และแสดงความคิดเห็นของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และผู้ใช้บริการเกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาองค์กร ให้มากขึ้น

๒. ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพื่อลดขั้นตอน และระยะเวลาการ ปฏิบัติงาน

๓. ควรมีการจัดระบบขั้นตอนการปฏิบัติงานให้มีมาตรฐานที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติ และลด ขั้นตอนการทำงานได้

๔. ควรมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างบรรยากาศที่ดีภายในองค์กรเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน มีความสุขกับการทำงาน

/ที่ประชุม...

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

นายเกียรติยศ ทรงสง่า นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สอบถาม กรณี ให้แสดงความเห็นมีแค่ ๒ ระดับ ที่ระบุว่า เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เท่านั้น หรือ และระดับคะแนน เห็นด้วย อยู่ที่ว่ากลางใช่หรือไม่

นางสาวกรรณ มั่นคง นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ นักวิจัย ชี้แจงว่ามี ทั้งหมด ๕ ระดับ ประกอบด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คะแนนรวมทั้งหมด ๒๐ คะแนน เห็นด้วย ๔ คะแนน เห็นด้วยอย่างยิ่ง ๕ คะแนน

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน กล่าวว่า กรณีที่เห็นด้วยไม่ค่อยสนใจ สนใจในสิ่งที่ไม่เห็นด้วย ว่าจะทำอย่างไรให้คนกลุ่มนี้กลับมาเห็นด้วย มีเหตุผลอะไรถึงไม่เห็นด้วย จะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

นางสาวกรรณ มั่นคง นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ นักวิจัย ชี้แจงว่า ในการทำแบบสอบถาม มีทั้งที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย ซึ่งนักวิจัยก็หวังว่าจะได้ข้อมูลที่ไม่เห็นด้วย แต่ผลสรุปออกมา มีแต่ข้อมูลที่เห็นด้วยเท่านั้น ทั้งนี้แบบสอบถามที่ใช้ เป็นแบบที่สอดคล้องกับแบบสอบถามออนไลน์ของ กพร.

นายธนู มีแสงเงิน รองเลขาธิการ ส.ป.ก. สอบถาม กรณีที่ศึกษาเรื่องการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจ เพื่อการพัฒนารองการของข้าราชการ ส.ป.ก. หรือ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของข้าราชการพิจารณาจากเนื้อหากล่าวถึงกระบวนการปฏิบัติงานเป็นเรื่องบุคลากร การที่จะพัฒนารองการควรจะใช้ชื่อนี้หรือไม่ หลักใหญ่ที่จะศึกษาจะเป็นเรื่องการพัฒนาบุคลากร หรือพัฒนารองการ

นางสาวกรรณ มั่นคง นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ นักวิจัย ชี้แจงว่า แบบสอบถามที่ใช้ สอบถามต้นแบบมาจากแบบสำรวจของ กพร. ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจเพื่อการพัฒนาองค์การ ซึ่งเป็นภาพใหญ่สอดคล้องกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่กำหนดให้มีการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน จึงเป็นที่มาในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อนำความคิดเห็นมาพัฒนาระบบงาน

นายธนู มีแสงเงิน รองเลขาธิการ ส.ป.ก. กล่าวว่า จากการพิจารณาเนื้อหาเน้นไปที่พัฒนาประสิทธิภาพการทำงานหรือพัฒนาบุคลากร ส.ป.ก. มากกว่าที่จะเป็นเรื่องพัฒนารองการ ถ้าพัฒนาประสิทธิภาพหรือการปฏิบัติงาน ก็มีตัวชี้วัดกำหนด ไว้แล้ว หากศึกษาในเรื่องการพัฒนาบุคลากร ก็ต้องนำระเบียบบริหารราชการพลเรือน ปี ๒๕๕๑ มาพิจารณาดู ซึ่งระเบียบฯ นี้ จะว่าด้วยเรื่องการพัฒนาบุคลากร การประเมินผล การเลื่อนเงินเดือน ซึ่งในเนื้อหานี้ยังไม่มีให้นำมาเชื่อมโยง

ประธานคณะกรรมการฯ ให้ความเห็น ว่า น่าจะกลับไปพิจารณาจากหัวข้อเรื่องที่ศึกษา เริ่มแรกในการศึกษาอาจจะต้องทำทัศนคติของข้าราชการที่มีความเห็นต่อองค์กร แต่เวลา นำมาเขียนเกิดความคลาดเคลื่อนเลยมาสู่การนำเสนอที่ใช้การสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจเพื่อการพัฒนาองค์การ ขอให้ปรับให้ชัดยิ่งขึ้น อาจจะใช้ว่าการสำรวจ ทัศนคติของข้าราชการที่มีความเห็นต่อองค์กร โดยขอให้เพิ่มเติมในส่วนของการออกแบบคิดให้ชัดขึ้น เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมไปเรื่อย ๆ น่าจะมีการขมวดให้เห็นเป็นรูปแบบว่าต้องการศึกษาเรื่องอะไรบ้างเพื่อให้เกิดความชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เห็นว่าน่าจะเป็น เอกสารวิชาการได้ เพราะมีการสำรวจมาแล้ว ถ้าจะให้ดีให้นำแบบสำรวจของ กพร. มาเปรียบเทียบดูจะทำให้เห็นข้อสรุปความเห็นที่มีต่อองค์การว่ามีอะไรบ้าง จะทำให้เห็นความลึกของการศึกษานี้มีมากขึ้น โดยให้คุณดารณี ชนะชนม์เป็นผู้อ่าน และให้ความคิดว่าควรเป็นเอกสารประเภทใด

นางดารณี ชนะชนม์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ให้ความเห็น ว่า ถ้ามีการเก็บข้อมูล มีการศึกษาก็น่าจะเป็นผลงานวิจัยได้

ประธานคณะกรรมการฯ ขอให้นำไปแก้ไขปรับปรุงเอกสารให้สมบูรณ์ก่อนถึงจะมาพิจารณาว่าจะให้เป็นเอกสารประเภทใด ขณะนี้ให้ผ่านเป็นแค่เอกสารวิชาการ ไปก่อน เนื่องจากออกแบบครั้งแรกแค่ทำการสำรวจ หลังสำรวจก็มีการศึกษามาบ้าง ไม่น่าจะเป็นผลงานวิจัยได้

/มติที่ประชุม...

มติที่ประชุม เห็นชอบให้เป็นผลงานวิชาการ โดยให้ปรับปรุงแก้ไขตาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการฯ โดยให้นางดารณี ชนะชนม์ เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง

(๔) สรุปบทเรียนโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงตำบลต้นยวน อำเภอนม

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย กลุ่มวิชาการพัฒนารายพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ

วัตถุประสงค์ ๑) เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร และสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี ๓) พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตปฏิรูปที่ดิน

กระบวนการ ประกอบด้วย ๑) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ๒) การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น การรวบรวมความคิดเห็น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ๑) การวิเคราะห์สถานการณ์ A-I-C (Appreciate-Influence-Control) ๒) การวิเคราะห์ SWOT ๓) การทบทวนหลังปฏิบัติงาน AAR (After Action Review)

การสรุปบทเรียนเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงาน โดยการทบทวนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ SWOT การวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อน ปัญหาอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานต่อไปในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การวิเคราะห์สถานการณ์ A-I-C (Appreciate-Influence-Control) การดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน มีรายละเอียดดังนี้

- ปี พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๒ ชาวบ้านเริ่มเข้ามาจับจองพื้นที่ มีการถางป่า เริ่มมีการทำไร่ ทำสวน อยางพารา

- ปี พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๒๗ การสร้างวัด ๒ แห่ง สร้างโรงเรียน ๑ แห่ง และของกรมทางหลวงชนบท ก่อสร้างถนนให้ ตั้งเป็นบ้านเขานาใน

- ปี พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๒ ปลูกยางพาราเป็นพืชหลัก การทำยางแผ่นขาย มีการปลูกข้าวเพิ่ม รายได้ ปลูกกาแฟแซมในสวนยางพารา

- ปี พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๗ ก่อตั้งสหกรณ์การเกษตร สมาชิก ประมาณ ๕๐ คน มีกองทุนสงเคราะห์ สวนยางมาให้การสนับสนุน

- ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๔๒ ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเขานาให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทำดอกไม้จากเกล็ดปลา

- ปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๗ พัฒนาชุมชน ได้เข้ามารวมกลุ่มสตรีนำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ไปแสดงที่งานวันสตรีสากล มีการนำพืชสมุนไพรมาปลูกในแปลงของตนเอง แนะนำให้ทำลูกประคบสมุนไพร แพทย์แผนไทย รพ.พนม แนะนำการทำลูกประคบให้ได้มาตรฐาน จัดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปี พ.ศ. ๒๕๔๓

- ปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๓ กลุ่มฯ มีการกู้เงินจาก ส.ป.ก. อัตราดอกเบี้ย ร้อยละบาท มีการปลูกสมุนไพร และเลี้ยงปลาตกบ่อพลาสติก จัดทำลูกประคบสมุนไพร ส่งตามสถานที่ต่างๆ

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จัดตั้งโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เน้นพืชผสมผสาน แนว คิด “ปลูกอยู่ ปลูกกิน” พัฒนาความรู้ / จัดตั้งศูนย์ต้นแบบและแปลงเรียนรู้เพิ่มรายได้ / ลดรายจ่าย เริ่มการแปรรูปสมุนไพร มีหน่วยงานของรัฐร่วมบูรณาการ

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มขยายตัวเพิ่มขึ้น

/- ปี พ.ศ....

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ การสร้างทายาท เกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ที่มีการทำกิจกรรมการหลากหลายรูปแบบมากขึ้น / กลุ่มมากขึ้น

๒. การวิเคราะห์ SWOT

- จุดแข็ง มีแกนนำ / กลุ่มที่เข้มแข็ง เกษตรกร ที่มีความขยันอดทน มีความตั้งใจจริง พื้นที่มีสภาพแวดล้อม ทรัพยากรดินที่อุดมสมบูรณ์ มีกระบวนการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง
- จุดอ่อน เกษตรกรในนิคมฯ ขาดความรู้เรื่องการจัดการ ขาดแคลนแหล่งน้ำ ไม่มีการทำบัญชีครัวเรือน การรวมกลุ่ม ขาดความสามัคคีในชุมชน มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ผู้นำกลุ่ม มีการคิอนข้างมาก ๑ คนทำหลายหน้าที่ มีการใช้สารเคมีในพื้นที่
- โอกาส มีหน่วยงานภาครัฐเอกชน ร่วมสนับสนุนเกิดการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและ ภายนอกพื้นที่ การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ การสร้างยุวเกษตรกรการพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาดูงาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- อุปสรรค ผลผลิตมีราคาตกต่ำ ขาดแหล่งเงินทุนในการซื้อพันธุ์ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ขาดความรู้เรื่องการจัดการตลาด ความแตกต่างในการใช้ภาษาในการสื่อสาร เกษตรกรไม่มีความรู้กระบวนการผลิต

๓. การทบทวนหลังปฏิบัติงาน AAR (After Action Review)

- ด้านสังคม ก่อนเป็นนิคมฯ ปลุกพืชเชิงเดี่ยวมีแนวคิดการรวมตัว ร่วมกันทำกิจกรรม การรักษาพยาบาลมีแต่สถานอนามัย เมื่อเข้าสู่นิคมเศรษฐกิจพอเพียง มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งมากขึ้น ให้ความสำคัญต่ออาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น การผลิตมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต มีการจัดตั้งโรงพยาบาลชุมชน มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สูญหายไป มีกิจกรรมช่วยเหลือสังคม สุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น
- ด้านการยอมรับและการขยายผล การยอมรับ เริ่มจากการได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน ทำให้เกิดแนวคิดในการปลูกพืชแบบผสมผสาน พืชสมุนไพร การปลูก / การแปรรูป การเลี้ยงสัตว์ การผลิตปาล์มน้ำมัน การปลูกพืชแซม / เลี้ยงสัตว์ในสวนยางพารา สวนปาล์ม การทำโฮมสเตย์ ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น / ลดรายจ่ายเกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพ เกิดการยอมรับ มีการขยายผล ถ่ายทอด ความรู้ให้สมาชิกในกลุ่ม / ญาติ / เพื่อนบ้าน
- ด้านองค์ความรู้ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ เช่น การเลี้ยงดูในบ่อพลาสติก องค์ความรู้เรื่องสมุนไพร การปลูกไม้เศรษฐกิจ ป่าชุมชน ไม้ ๓ ระดับ โฮมสเตย์ เป็นต้น
- ด้านความยั่งยืน ปัจจัยที่เกิดความยั่งยืน ได้แก่ เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง+ เกษตรผสมผสานไปใช้ในการดำเนินงาน รู้จักการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ ได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น / รายได้เพิ่มขึ้น การสนับสนุนจากภาครัฐ/เอกชน

ทิศทางการพัฒนา จากการระดมความคิดของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ พบว่า มีทิศทางการพัฒนาโครงการ ประกอบด้วย

๑. การพัฒนาด้านการเกษตร การรณรงค์ลดการใช้สารเคมี การรณรงค์ ให้มีการปลูกข้าวปลูกผักทุกครัวเรือน เป็นแหล่งรวบรวมปาล์มน้ำมัน-ยางพารา การเลี้ยงและเพาะพันธุ์สัตว์ พร้อมทั้งเป็นแหล่งศึกษาดูงานเรื่องพืชสมุนไพร ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแซมในสวนยางพารา/ปาล์มน้ำมัน การปลูกป่าชุมชน ควบคู่กับการทำโฮมสเตย์

๒. การจัดการผลผลิตและการตลาด อบรมเพิ่มองค์ความรู้ แปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตต่าง ๆ เพิ่มทักษะด้านการตลาด และการรับรองคุณภาพของสินค้า

๓. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างโรงเรือนทำความสะอาดและเก็บรวบรวมสมุนไพร การก่อสร้างประปาส่วนภูมิภาค เพื่อให้ชุมชนมีแหล่งน้ำที่ทั่วถึง พัฒนาคุณภาพยาสมุนไพรสู่มาตรฐาน GAP

๔. ด้านอื่นๆ สร้างผู้สืบทอดทายาทเกษตร

/สิ่งที่ได้...

สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

๑. เจ้าหน้าที่รู้สภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิต ปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรทราบถึงวิธีการทำงานโครงการนิคมฯ ของจังหวัดสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นฝึกฝนตนเองการทำงานเป็นทีม การวางแผน การสื่อสาร การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การจับประเด็น

๒. เกษตรกร เกิดโอกาสและการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สามารถเสนอข้อมูลสะท้อนปัญหาได้อย่างเต็มที่ ได้แผนงานในการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากความต้องการของตน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่มากขึ้น

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

นายธนู มีแสงเงิน รองเลขาธิการ ส.ป.ก. ตั้งข้อสังเกต การวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอกหรือภายใน ขอให้พิจารณาอีกครั้ง เหมือน ใส่รวมกันอยู่ ใส่ให้ถูกต้องตามการวิเคราะห์

นางจิตติมา มั่นคง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส.ป.ก. สุพรรณบุรี นักวิจัย ชี้แจงว่า จุดอ่อน และจุดแข็งเป็นปัจจัยภายในทั้งคู่ โอกาส และอุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอก

นางอาทิตยา พองพรหม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน อธิบายว่า โอกาส และอุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอก แต่เห็นด้วยกับท่านรองธนู ที่ต้องไปจัดประเด็นให้ตรงกรอบว่าตัวแปรไหนเป็นปัจจัยภายใน ภายนอก ยกตัวอย่าง จุดอ่อน มี คำว่าเกษตรกรในนิคมขาดความรู้ โอกาสก็มี คำว่าเกษตรกรไม่มีความรู้ ขาดความรู้ นอกจากนี้การเสนอผล การวิเคราะห์ยังมีความสับสนว่าจะวิเคราะห์อะไร ระหว่างตัวเกษตรกร และตัวนิคมฯ วิเคราะห์คน หรือวิเคราะห์กลุ่ม น่าจะเป็นลักษณะใส่ข้อมูลผิดช่อง ขอให้ไปปรับให้ถูกต้อง

ประธานคณะกรรมการฯ สอบถาม เครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ A-I-C คืออะไร มีวิธีการทำอย่างไร

นางปาริชาติ แก้วนิล นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ นักวิจัย ชี้แจงว่า A-I-C คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการดำเนินงานโครงการ โดยการจัดแบ่งกลุ่ม กำหนดช่วงเวลา ณ ช่วงเวลานั้นกลุ่มเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น แต่ละกลุ่มนำมาวิเคราะห์กัน นำผลของแต่ละกลุ่มมารวบรวมเป็นช่วงเวลาที่เกิดขึ้น

ประธานคณะกรรมการฯ สอบถาม ในรายงานนี้อธิบายในเรื่อง การวิเคราะห์ โดย A-I-C ไว้ละเอียดพอหรือไม่ สาเหตุที่ถาม การใช้ SWOT ทุกคนพอจะเข้าใจ แต่ A-I-C เป็นวิธีอีกวิธีหนึ่งใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย หรือ AAR ที่ระบุไว้ คืออะไรก็ไม่มีใครทราบ ในการเขียนวิธีการเหล่านี้จะต้องเขียนให้เข้าใจชัดเจนขึ้น อธิบายกระบวนการเหล่านี้ว่าเป็นอย่างไร มีขั้นตอนอย่างไร หวังผลอะไรบ้างจากการใช้เครื่องมือในแต่ละชนิด ส่วนในเรื่องปัจจัยที่ท่านรองธนูกล่าว ก็ให้ไปพิจารณาปรับแก้ให้ตรง กับช่องให้ถูกต้องในส่วนของบทเรียนไม่รู้ว่าเป็นบทเรียนคืออะไร เนื่องจากการศึกษาเป็นการถอดบทเรียนจากนิคมฯ แต่พิจารณาแล้วเหมือนเป็นบทเรียนของเจ้าหน้าที่ ขอให้ปรับปรุงให้สมบูรณ์ โดยนำเสนอ ผอ. กวด. เพื่อพิจารณา

นางอาทิตยา พองพรหม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการ ปฏิรูปที่ดิน ขอเพิ่มเติมในส่วนของการรายงานเล่มนี้ คงต้องไปเพิ่มเติม เนื้อหาอีกพอสมควร โดยเฉพาะเรื่องของกระบวนการ เครื่องมือที่ใช้ SWOT กับ A-I-C พิจารณาแล้วเหมือนเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับ การวางแผนน่าจะชัดกว่าการนำไปสรุปบทเรียนในพื้นที่ แต่ไม่ถือว่าผิด สามารถใช้ได้ เพียงแต่มีเครื่องมือตัวอื่น ประกอบ เช่น AAR ปกติที่จะสรุปบทเรียน ต้องมีข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นมาเรื่อย ๆ ข้อมูลทุติยภูมิ ก็น่าจะมีด้วย เพื่อนำมาประกอบกัน มีข้อมูลที่เป็นช่วง ๆ ของ AAR ในแต่ละกิจกรรม สุดท้าย สรุปบทเรียนออกมา นอกจากนี้วัตถุประสงค์ที่นำเสนอใน Powerpoint ต้องการทราบปัจจัยที่เกิดจากการดำเนินงาน แต่ในเนื้อหาไม่ได้บอกว่า ช่วงไหนที่เราไปดึงเอาปัจจัยออกมา ผลการศึกษาที่นำเสนอที่เป็นรูปโมเดลและปัจจัยมี แต่ในเนื้อหาบรรยายไม่มี จึงไม่แน่ใจว่าเก็บข้อมูลจากวิธีการไหน เกิดจากการวิเคราะห์ของผู้เขียนเอง ทำให้มองไม่เห็นภาพใหญ่การพัฒนาในนิคมฯ สรุปแล้วปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้อง หรืออะไรที่ได้เป็นบทเรียนจากตรงนี้

/นายประกอบ...

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน อยากรถามว่าจากการยกระดับนิคมเป็นนิคมการเกษตรไม่ทราบ ว่า ต้องการให้สำนักพัฒนาฯ ไปทำอะไรให้บ้าง

นางฐิติมา มั่นคง นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ ส .ป.ก. สุพรรณบุรี นักวิจัย อธิบายว่า เป็นนิคมการเกษตรของปี ๒๕๕๗ เท่าที่สอบถามชุมชนต้องการแหล่งน้ำ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องฝายที่จะเข้ามาในพื้นที่ ต้องการโรงเรือนไว้เก็บสมุนไพร และระบบน้ำประปา ซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับการประปาส่วนภูมิภาค ในส่วนของแหล่งน้ำจะได้ประสานกับสำนักพัฒนาฯ ต่อไป

มติที่ประชุม เห็นชอบให้เป็นเอกสารปฏิรูปที่ดิน โดยให้ปรับปรุงแก้ไขตาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ และให้เสนอ ผอ. กวด. เป็นผู้พิจารณาอีกครั้ง

เรื่องที่ ๔.๓ ข้อเสนอโครงการวิจัย จำนวน ๑ เรื่อง

(๑) การรับรู้และการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินต่อประชาคมอาเซียน
กรณีศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

โดย นางสาวอภาพรรณ พัฒนพันธุ์	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
นางสาวจิราวรรณ วงศ์ปัญญา	นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ
นางสาววรางคณา เรือนทิพย์	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน
สำนักวิชาการและแผนงาน	

วัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ๒) เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๓) เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ๔) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ๕) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

ขอบเขตการศึกษา ศึกษาข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาด การรับรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยทำการศึกษาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - กันยายน ๒๕๕๘

วิธีการศึกษา

๑. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสอบถามเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินผู้ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจาก เอกสารวิชาการ วารสาร ตลอดจนหนังสือที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคเอกชน

๒. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) อธิบายถึงการตลาดมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน การรับรู้และการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมของเกษตรกร

๒) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) นำเสนอข้อมูลการผลิตมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าสูงสุด-ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยใช้สถิติ Factor Analysis

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาศาสามารถ ใช้เป็นข้อมูล ประกอบการกำหนดแนวทางการ ส่งเสริมความรู้และพัฒนา
เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

ประธานคณะกรรมการฯ แจ้งในที่ประชุม เนื่องจากติดภารกิจขอมอบหมายให้ ผู้อำนวยการ-
ศูนย์สนเทศเป็นประธานฯ แทน

นางอาทิตยา พองพรหม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน ให้ความเห็นว่า เรื่องที่
ศึกษามีพืช ๒ ชนิด คือ ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ซึ่งเนื้อหาค่อนข้างมาก ดูจากวัตถุประสงค์ประกอบ ถ้าเป็น
ไปได้ สามารถแยกทำเป็น ๒ เรื่องก็ได้ เนื่องจากถ้าตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์เนื้อหา จะเยอะมาก และขอให้
เพิ่มเติมเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เช่น การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ จะใช้วิธีอะไร การสังเกต การสอบถามเกษตรกร จะ
ใช้เครื่องมืออะไร ใช้แบบสอบถามหรือไม่ หรือสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง หรือไม่มี
โครงสร้าง ขอให้เพิ่มเติม เพื่อจะได้ชัดและสอดคล้องกับการวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ การทบทวนวรรณกรรมก็ ขอให้
เพิ่มเติมด้วย เนื่องจากมีแค่ทฤษฎียังไม่เห็นเนื้อหาอื่น ๆ เพราะฉะนั้นอาจจำเป็นที่จะต้อง ศึกษาว่า ปัจจุบัน
สถานการณ์ข้าวโพด มันสำปะหลังเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไร เพื่อจะได้สอดคล้องกับการที่จะเปิด ประตุสู่อาเซียน
และชัดเจนมากขึ้น

นายฉลอง มณีโชติ ผู้อำนวยการศูนย์ ยัสสารสนเทศ เพิ่มเติม รายละเอียดของวัตถุประสงค์ที่มี
จำนวนมาก สามารถปรับไปเป็นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาก็ได้ ยกอย่างเช่น วัตถุประสงค์ ข้อ ๓
และ ข้อ ๕

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่
ปฏิรูปที่ดิน ฝากให้คิดต่อว่าการเก็บข้อมูลภาคสนาม ต้องรู้เป้าหมายอยู่ที่ไหน เนื่องจากเรื่องการศึกษาเป็นเรื่อง
ใหญ่เป็นนโยบายของกระทรวงทั้งนั้น

มติที่ประชุม เห็นชอบให้ดำเนินการโดยให้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปปรับปรุง

(๒) ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของป่าห้วยไร่ปลายนานาในเขตปฏิรูปที่ดิน

โดย นางอาทิตยา พองพรหม นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ
นางสาวพรพรรณ ปะทาเส นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นางสาวเยาวลักษณ์ แก้วยอด นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นางสาวอนุสรณ์ มูลป้อม นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นายณัฐพล ขานหมัด นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปและการใช้ประโยชน์จากป่าห้วยไร่ปลายนานาของ
เกษตรกร ๒) เพื่อวิเคราะห์ประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของป่าห้วยไร่ปลายนานาในระดับครัวเรือน
และชุมชน ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และวิธีการจัดการป่าห้วยไร่ปลายนานา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ๑) คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ ป่าห้วยไร่
ปลายนานา ๒) รูปแบบ/วิธีการจัดการป่าห้วยไร่ปลายนานา

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่ เขตปฏิรูปที่ดินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒. ขอบเขตด้านประชากร เกษตรกรที่มีพื้นที่ป่าห้วยไร่ปลายนานา
๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาในประเด็น ดังนี้

/- ลักษณะ...

- ลักษณะทั่วไปและการใช้ประโยชน์ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมจากป่าหัวไร่ปลายนาของเกษตรกรและชุมชน

- แนวคิดการอนุรักษ์และวิธีการจัดการป่าหัวไร่ปลายนาของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้กระบวนการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) และการสังเกต (Observation) ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

๑. การเลือกพื้นที่ศึกษา เลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง ประสานงานและสอบถามเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด และผู้รู้ รวมถึงการลงพื้นที่ในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อค้นหาพื้นที่ป่าหัวไร่ปลายนา ผู้รู้และผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่าหัวไร่ปลายนา รวมทั้งสภาพปัจจุบันในพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์และคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย เบื้องต้นได้กำหนดพื้นที่ศึกษาไว้ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมจากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และสื่อต่างๆ รวมทั้งสอบถามจากผู้รู้

๒) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์และการจัดการป่าหัวไร่ปลายนา การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การเดินสำรวจแปลงเกษตรกรรมและป่าหัวไร่ปลายนา และสภาพทางกายภาพของพื้นที่ชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการจัดการป่าหัวไร่ปลายนา ในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าหัวไร่ปลายนา ร่วมกับพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าหัวไร่ปลายนาและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะเวลาการวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๗ – เมษายน ๒๕๕๘

ที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

นายฉลอง มณีโชติ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ สอบถาม ในกรณีป่าหัวไร่ปลายนา เป็นแปลงของเกษตรกร หรือเป็นแปลงชุมชน และจะทราบได้อย่างไรว่าเป็นป่าหัวไร่ปลายนา มีการเก็บข้อมูลไว้หรือไม่ว่าป่าหัวไร่ปลายนา มีเกษตรกรรายใดบ้าง แปลงใดบ้าง

นางสาวพรพรรณ ปะทาเส นักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิจัย ชี้แจง เป็นพื้นที่ของเกษตรกรเอง เป็นป่าเกษตร ป่าครอบครัว ได้ประสานสอบถามข้อมูลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการเก็บข้อมูลป่าหัวไร่ปลายนา ต้องลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล ในส่วนของ ส.ป.ก. จะเป็นการเก็บข้อมูลในเรื่องการสนับสนุนพันธุ์ไม้ที่นำไปปลูกว่ามีพันธุ์อะไร มีการปลูกบริเวณใด เท่านั้น

นางอาทิตย์ยา พงษ์พรหม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน ชี้แจงเพิ่มเติม ในการเริ่มศึกษาการหาข้อมูลทำได้ยาก เริ่มจากการประสานจังหวัด ดูจากแผนที่บริเวณที่ใกล้เขตป่า และยังมีพื้นที่ป่าเหลืออยู่บ้าง ก็จะเลือกจังหวัดนั้น และลงไปสำรวจพื้นที่ว่ามีแปลงใดบ้างที่ยังทำอยู่ เป็นการสำรวจเบื้องต้น หลังจากนั้นนำข้อมูลมาสรุปว่ามีรายใดบ้าง ก็แปลง ถึงจะเลือกที่จะศึกษาที่กรณี ก็ราย

นายประกอบ ยิ่งชล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานวิศวกรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน อยากทราบว่า ทีมงานนักวิจัยมากไปหรือไม่ เนื่องจากดูจากนักวิจัยแต่ละท่าน ความสามารถอยู่ในระดับมืออาชีพ อยากให้แต่ละคนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการทำงาน

/-นางอาทิตย์ยา...

นางอาทิตยา พองพรหม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน ชี้แจงเพิ่มเติม เดิมตั้งไว้ว่าจะทำการศึกษาง่าย ๆ แต่ปรากฏว่าพอไปสำรวจพื้นที่ไม่ง่ายอย่างที่คิด เนื่องจากต้องมีการขออนุญาตทำสิ่งปลูกสร้างในบริเวณพื้นที่เดิมที่จะศึกษาไม่กี่จังหวัด ปรากฏว่าพื้นที่ ที่เหลือที่ป่า มีน้อย ต้องกระจายหาพื้นที่ จากหลายจังหวัด ทีมงานจึงต้องเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จากวัตถุประสงค์ที่จะศึกษามีทั้งเรื่อง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และมีการสำรวจแปลง ซึ่งนักวิจัยมี ความถนัดในแต่ละเรื่องไม่เหมือนกัน คุณเยาวลักษณ์ ถนัดเรื่องต้นไม้ คุณอนุสรณ์ ถนัดในเรื่องเศรษฐศาสตร์การวิเคราะห์เศรษฐกิจ คุณณัฐพล ก็จะเป็นเรื่อง ระบบการจัดการ แปลงเกษตรกร จึงเป็นที่มาของการมีนักวิจัยในทีมหลายคน

นางสาววนิดา ธารถวิล นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักบริหารกองทุน สอบถามว่า เนื้อที่มีส่วนในการกำหนดในการ ศึกษาเรื่อง ป่าหัวไร่ปลายนาหรือไม่ ขอแนะนำพื้นที่ในจังหวัดนครพนม อำเภอกำแพงแสน น่าสนใจมากที่จะศึกษาในเรื่องนี้

นายฉลอง มณีโชติ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศฯ เพิ่มเติม เครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษามีหลายอย่าง เช่น กลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรที่ร่วมปลูกต้นไม้ในนครสวรรค์ สามารถไปหาข้อมูลเพิ่มเติมได้

มติที่ประชุม เห็นชอบให้ดำเนินการโดยให้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปปรับปรุง

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

- ไม่มี -

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๓๐ น.

(นางอาทิตยา พองพรหม)

นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน
คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้บันทึกรายงานการประชุม

(นางสาววิไลลักษณ์ เพชรล้อม)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและแผนงาน
คณะกรรมการและเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม